

DOMOVINSKOG RATA

Ivica Hrastović

UDK 355.233:355.45(497.5)"1991/1995"
378.6:355.45(497.5)"1991/1995"

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 8.7.2004.
Prihvaćeno: 27.8.2004.

Sažetak

Rad "Zapovjedno-stožerna škola 'Blago Zadro' – izobrazba najviših časnika HV-a tijekom Domovinskog rata" će u uvodnom dijelu u najosnovnijim crtama obuhvatiti početnu koncepciju sustava izobrazbe Hrvatske vojske i početnu časničku izobrazbu prije ustrojavanja Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro", a u glavnom dijelu prikazat će povijesni tijek izobrazbe u školi do kraja 1995. i sve aspekte odgojno-obrazovnog procesa. U radu će biti analizirani svi elementi didaktičko-metodičkog četverokuta, a bit će ukazano i na ograničenja nastavnog procesa i načine na koji su ista rješavana. U radu će biti prikazan i razvoj nastavne institucije i unapređenje nastavnog procesa od I. do IV. naraštaja. Rad je sastavni je dio projekta "Vojna izobrazba HV-a tijekom Domovinskog rata".

Ključne riječi: izobrazba, časnici, redoviti naraštaj, Zapovjedno-stožerna škola, nastavnički zbor, MPRI – DTAP, NPP

1. UVOD

Povijest ratovanja od najranijih vremena do danas pokazuje da rat nije sraz ratnih tehnologija, nego sraz ratnih tehnologija kojima upravljaju ljudi. U tom kontekstu valja i rangirati važnost pojedinih čimbenika rata, kako nekad tako i danas. Čovjek (političar, vojskovođa) nedvojbeno je čimbenik broj jedan u analizi bilo kojih ratnih događanja. On donosi političku odluku o pokretanju rata, on odlučuje koje će se oružje upotrijebiti u ratnom sukobu, njegova je odluka kakav će biti tretman

Mr. sc. Ivica Hrastović sudionik je Domovinskog rata i časnik HV-a. U Hrvatskom vojnom učilištu obnašao je dužnosti prvog načelnika za IPD, kasnije načelnika Katedre općih predmeta i načelnika Katedre vojne povijesti. Ispred MORH-a više godina bio je član Nacionalnog vijeća za obrazovanje o ljudskim pravima Vlade RH. Predavač je na Fakultetu prometnih znanosti (vojni piloti), gdje drži kolegij "Hrvatska vojna povijest". Doktorand je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s temom "Vojna izobrazba časnika i dočasnika u NDH i Narodnooslobodilačkoj vojsci". Danas radi kao djelatna vojna osoba u ZZIO "Petar Zrinski", u Zagrebu.

neprijateljskih snaga u ratu, kolika će biti širina ratnih djelovanja, odlučuje kada će rat završiti i kako će, nakon rata, biti tretirana neprijateljska strana.

Ako se ograničimo izravno na čovjekovu ulogu tijekom ratnih operacija, nedvojbeno je da je u njima za ishod bilo kojeg rata najvažnija uloga vojskovođe, odnosno vojnog zapovjednog kadra. Vođenje rata je, unatoč svih specifičnosti ipak "zanat", koji se kao i svaki drugi posao zna više ili manje. Povijesne dvojbe vojnih teoretičara oko toga koliko je uspješno vođenje ratnih operacija rezultat prirodnog talenta vojskovođe (zapovjednika, zapovjednog kadra), a koliko naučenog "zanata", ostaju aktualne do današnjih dana, a nisu zaobišle ni Domovinski rat (1991. – 1995.). Međutim, rasprave na ovu temu nakon I. i II. svjetskog rata moraju uvažavati dotada nepoznate, nove elemente i ne mogu jednostavno rezultirati istim zaključcima. Sve veća sofisticiranost rata ne umanjuje važnost prirodnih predispozicija zapovjednog kadra za vođenje rata, ali zasigurno više nego prije uvjetuje široka znanja tog kadra s različitih znanstvenih područja. Zbog toga se u vojsci danas više nego prije naglašava pitanje vojne izobrazbe. Povijesno gledano, dolazi se do zaključka da je važnost vojne izobrazbe upravo proporcionalna stupnju tehničkog i uopće, društvenog razvoja.

2. PRVI KONCEPT SUSTAVA IZOBRAZBE HRVATSKE VOJSKE

Važnost vojne izobrazbe zapovjednog časničkog kadra prepoznala je i hrvatska država odmah na početku Domovinskog rata. Nakon osamostaljivanja 1991. i srpsko-crnogorske agresije, Republika Hrvatska našla se u poziciji da počne izgrađivati vlastitu vojsku i paralelno – vlastiti sustav vojne izobrazbe. Prvi zapovjednici mlade Hrvatske vojske (dalje: HV) koji su bili, brojčano, najvećim dijelom iz građanstva, u pravilu s vrlo malim ili nikakvim vojnim iskustvom, ili iz redova časnika i dočasnika vojske bivše države SFRJ, ali mnogi u već zrelijim godinama, nisu mogli biti isključivo i trajno rješenje za HV. Osim toga, oni nisu činili ni dovoljno široku bazu koja je potrebna za "regrutiranje" zapovjednog kadra nužnog za cjelovito funkcioniranje jednog tako složenog sustava kao što je vojni sustav.

Tijekom 1991. provedeno je niz rasprava o konceptu (modelu) sustava izobrazbe HV-a. Na tom zadatku radilo je nekoliko neovisnih stručnih grupa, a koordinator ispred Glavnog stožera HV-a (dalje: GSHV-a) bio je general bojnik Josip Ignac. Selekcija i objedinjavanje radnih materijala ovih grupa rezultirala je konceptom pod imenom "Sustav obrazovanja Hrvatske vojske" i tim je povodom održan sastanak¹ 12. 12. 1991. na Tuškancu (Dvorac). Prema Planu rada, izlagači su, prema pojedinim temama, bili kako slijedi:

¹ Arhiv HVU, Dokument nosi naziv: Plan rada sa sastanka o "Sustavu obrazovanja HV" i nema oznaku klase ni urudžbenog broja.

Tema	Izlagач
O cilju i značaju sastanka	general bojnik Josip Ignac
Uvodno izlaganje	brigadir dr. Simeon Kovačev
O školovanju komandnog kadra	brigadir Franjo Feldi
O školovanju kadrova RZ i PZO	brigadir Ivan Maček
O školovanju kadra RM	kapetan bojnog broda Vladimir Kovačić
O školovanju kadra za namjensku proizvodnju	brigadir dr. Vladimir Volarević
O školovanju tehničkih kadrova	brigadir Dragutin Šlopar
O školovanju kadra PZO	brigadir Zvonimir Ambrinac
O školovanju informatičkog kadra	pukovnik Ivan Radošević
O domovinsko-odgojnom obrazovanju	pukovnik Vinko Šebrek

Prema drugom dokumentu, predstavljanje "Sustava obrazovanja Hrvatske vojske" održan je 24. 12. 1991. sastanak također na lokaciji Tuškanac (Dvorac); o sustavu su govorili general bojnik Josip Ignac, brigadir Simeon Kovačev i savjetnik Predsjednika RH dr. Slaven Barišić.

Koncept "Sustava obrazovanja Hrvatske vojske" predstavljen je kao globalni koncept izobrazbe i temeljio se na sljedećim principima:

- izobrazba časnika HV-a realizira se na Sveučilištima RH, čime se postiže visoko obrazovanje časnika, visoka prilagodljivost i visok ugled u društvu,
- časnike HV-a treba odlikovati kvalitetno stručno i opće obrazovanje kojim će steći poštovanje i ugled u društvu,
- sve veća sofisticiranost oružanih sustava zahtijeva smanjenje razlika u obrazovanju između tehničkog i zapovjednog kadra,
- nužnost uvođenja novih znanstveno-nastavnih oblasti u sustav obrazovanja na Sveučilištima,
- važnost selekcije kandidata za polaznike i njihovih psiho-fizičkih predispozicija,
- prilagodljivost obrazovanih časnika društvu i nakon napuštanja vojske,
- izobrazba djelatnih i pričuvnih časnika izvodi se prema istom planu i programu,
- mali broj kandidata za izobrazbu u važnim specijalnostima ne smije biti prepreka njihovoj izobrazbi.

Konceptom "Sustav obrazovanja HV" planirana je izobrazba tehničkih kadrova rodova i službi na odgovarajućim fakultetima, uz prethodno formiranje novih modula na fakultetima. Nakon diplomiranja, predviđeno je da kadar dolazi u Vojno-nastavni centar (VNC) na vojnu specijalizaciju u vremenskom trajanju od 10 mjeseci, i da nakon toga napreduje u struci do stupnja znanstvenog djelatnika koji se bavi istraživanjima i razvojem. Što se tiče zapovjednog kadra, budući da za njega u sustavu sveučilišta nije bilo odgovarajućeg fakulteta, predloženo je "formiranje novog

fakulteta na sveučilištu uvjetno ili 'radno' nazvanog 'Fakultet za rukovođenje složenim sustavima' (Naziv kasnije uskladiti i skratiti)."

U "Sustavu obrazovanja Hrvatske vojske" govori se i o osnivanju tri VNC-a i o tome da je "školoavanje pilota posebnost i iziskuje prethodnu analizu, ali se nazire kao isključivo školovanje u inozemstvu".

Autori koncepta "Sustav obrazovanja Hrvatske vojske" bili su svjesni teškoća realiziranja planiranog sustava u tadašnjim, ratnim okolnostima i uvjetima kada RH još uvijek nije bilo međunarodno priznata država, pa su predložili i prijelazni način osposobljavanja časničkog i dočasničkog kadra HV-a. Prijedlog prijelaznog osposobljavanja časničkog kadra predviđao je izobrazbu putem tečajeva "za stečene u ratu nivoe" i izobrazbu časnika putem Više vojne škole u trajanju 2 ili 3 godine. Prijelazni oblik izobrazbe trebao je maksimalno trajati od 3 do 4 godine. Zapravo je taj prijedlog, uz manje izmjene, i trajao cijelo vrijeme Domovinskog rata, pa i poslije. Poseban fakultet za izobrazbu zapovjednog kadra nije formiran u tijeku Domovinskog rata, a ni naknadno; tehnički kadar rodova i službi nije obrazovan na fakultetima; piloti nisu obrazovani u inozemstvu. Najveći i najbrži iskorak u kvalitetnoj izobrazbi kadrova učinio je HRZ koji je već u Domovinskom ratu započeo izobrazbu pilota na fakultetu prometnih znanosti.

3. POČECI IZOBRAZBE ČASNIKA HV-a U DOMOVINSKOM RATU

Prva izobrazba časnika HV-a započela je temeljem točke IV. Stavak 2. Odluke Predsjednika Republike Hrvatske o ustrojstvu i broju pripadnika Zbora narodne garde (dalje: ZNG) i Zapovijedi Načelnika Glavnog stožera HV-a (dalje: NGSHV-a) o formiranju Centra za obuku časnika za dužnosti zapovjednika voda, četa (baterije, bataljuna, diviziona) za potrebe ratnih postrojbi HV-a od 29. 10. 1991.² Na temelju zapovijedi ustrojteni su početni oblici izobrazbe časnika, časnički tečajevi, u Varaždinu, Zagrebu (Borongaju) i Samoboru. Na ovim tečajevima počela je izobrazba časnika pješastva, artiljerije (topništva), inženjerije i PZO-a.

Dana 4. 11. 1991., Načelnik GSOSRH-a donio je zapovijed³ kojom je postavio zapovjednika i nastavnike Centra za obuku časnika⁴ u Varaždinu, gdje su se obrazovali časnici pješastva i topništva. Za zapovjednika Centra postavljen je brigadir Stjepan Toth, za "zapovjednika tečaja časnika roda artiljerije, ujedno nastavnik APG i topografije" postavljen je satnik Antun Medvedović, za "nastavnika obuke na oruđima tečaja časnika roda artiljerije" zastavnik Mladen Golub, za "zapovjednika čete ujedno nastavnika tečaja časnika roda pješadije" postavljen je zastavnik Ivan Tušek i za "nastavnika tečaja časnika roda pješadije" bojnik Radivoj Milić. Centar je

² Arhiv HVU, Klasa 112-01/91-01/180, Ur.br. 5120-33-91-2.

³ Isto, Klasa 112-01/91-01/180, Ur.br. 5120-33-91 -2.

⁴ U naknadnoj zapovijedi Sektora za strategijska istraživanja, školstvo i obuku od 15.1.1992., o preseljenju Časničkih centara, navodi se da je ime Centra Centar za obuku pričuvnih časnika.

radio kratko vrijeme u Varaždinu u vojarni bivše JNA "Kalnički partizani", do preseljenja početkom 1992. na Črnomerec u Zagrebu.

Već krajem 1991. GSHV-a procijenio je da je nužno proširiti sustav vojne izobrazbe i koncentrirati ga u Zagrebu, kako zbog materijalnih tako još više zbog kadrovskih resursa. Načelnik GSHV-a, general zbora Anton Tus, zapovjedio je 27. 12. 1991. da se na lokaciji bivšeg "Centra vojnotehničkih škola KoV" JNA (CVTŠ) na Črnomercu u Zagrebu ustroji Časnički centar HV-a, radi racionalnog i efikasnog održavanja tečajeva za časnike HV-a.⁵ Za potrebe izobrazbe Časničkom centru dodijeljeni su svi objekti u krugu bivše "Kasarne 1" (Ilica 256 b) i bivše "Kasarne Kumrovec" (Ilica 207). Sva imovina bivšeg CVTŠ pripala je Časničkom centru HV-a. Sukladno ovoj zapovijedi, 15. 1. 1992., Sektor za strategijska istraživanja, školstvo i obuku GS zapovjedio je "da se postojeći časnički tečajevi iz Varaždina, Zagreba – Borongaja i Samobora presele u Časnički centar u Zagrebu, Ilica 256 b. Preseljenje izvršiti prema sljedećoj dinamici: 20. 1. preseliti prvu grupu iz Varaždina, 21. 1. preseliti drugu grupu iz Varaždina, 22. 1. preseliti tečaj PZO iz Borongaja, 23. 1. preseliti tečaj iz Samobora i tečaj inženjerije iz Borongaja".⁶ Prema zapovijedi, tečajevi su kod preseljavanja bili dužni "sa sobom ponijeti sva nastavna sredstva i opremu koja se koristi u procesu nastave, kao i drugu opremu, prema dogovoru sa zapovjednicima postrojbi u sadašnjim vojarnama". Ostalim potrebnim nastavnim sredstvima Časnički centar HV-a trebao se opreмати postepeno, prema mogućnostima, i uz pomoć sektora i uprava GSHV-a za koje je organizirao časničke tečajeve.

Časnički centar HV-a definiran je u spomenutoj zapovijedi kao "nastavna ustanova u kojoj se održavaju tečajevi za časnike rodova i službi HV-a, prema planovima i programima Uprave za školstvo Sektora za strategijska istraživanja, školstvo i obuku". Privremeni ustroj Časničkog centra trebala je izraditi komisija u sastavu: brigadir Simeon Kovačev, brigadir Božidar Jardas, brigadir Stjepan Toth. Za organizaciju i uspostavljanje potrebnih službi, dok ne stupi na snagu privremeni ustroj i dok Centar ne počne raditi, bio je zadužen prof. Mate Obradović iz Uprave za školstvo. Pripreme za rad Časničkog centra HV-a trebalo je završiti u roku mjesec dana i Centar je radom trebao početi 1. 2. 1992. U logističkom pogledu Centar je trebalo ustrojiti kao samostalnu vojnu postrojbu.

U Časničkom centru HV-a vršena je u početku izobrazba časnika i dočasnika najprije u vrlo kratkom trajanju od 10 do 15 dana, zatim u trajanju od mjesec dana, i napokon, od rujna 1992. do kraja Domovinskog rata, kao tromjesečna i šestomjesečna izobrazba. Izobrazba časnika organizirana je za razinu vod/satnija i za razinu bojne. Na časničku, odnosno dočasničku izobrazbu polaznici su dolazili uglavnom već kao časnici odnosno dočasnici jer su imali činove, dok je manji dio polaznika bio bez činova. Po završenoj izobrazbi, polaznici nisu dobivali činove. Među polaznicima jedne ili druge časničke razine postojala je razlika u činovima. Ova šarolikost činova zadržala se u sustavu vojne izobrazbe cijelo vrijeme trajanja Domovinskog rata, pa i poslije. Vjerojatno je bila posljedica neizgrađenosti sustava promicanja časnika ili,

⁵ Isto, Klasa 8/91-01/253, Ur.br. 5120-01-91-1.

⁶ Isto, Klasa 8/92-01/22, Ur.br. 5120-15-92-2.

što više, propusta u njegovoj praktičnoj primjeni, pa i voluntarizma institucija ili pojedinaca koji su vršili selekciju časnika za izobrazbu.

Dočasnici su se obrazovali u Časničkom centru HV-a do druge polovine 1993. kada su premješteni u Jastrebarsko.⁷ Zapoviješću Načelnika GSHV-a od 2. rujna 1993., dočasnički tečajevi premješteni su u vojarnu "Dr. Ante Starčević" u Jastrebarsko, u dotadašnje Nastavno središte HV-a. U istoj zapovijedi kaže se da premještaj Dočasničke škole u Jastrebarsko treba iskoristiti "za proširenje i rast Zapovjedno-stožerne škole i Časničke škole u HVU".

Izmjenama i dopunama Mobilizacijskog plana razvoja HV-a od 13. siječnja 1993., izmijenjen je naziv Časnički centar HV-a u Hrvatsko vojno učilište. U sastavu Učilišta ustrojbeno su organizirane 3 škole: Dočasnička škola, Časnička škola i Zapovjedno-stožerna škola (dalje: ZŠŠ). ZŠŠ je bio nova škola i predstavljao je do kraja rata najvišu razinu vojne izobrazbe u HV-u.

U svibnju 1993. iz HVU je prema Uredu Predsjednika RH (Vojnom savjetniku brigadiru Krešimiru Kašparu), pokrenuta inicijativa o dopuni naziva HVU u HVU "Petar Zrinski". U prijedlogu⁸ od 26. 5. 1993. to se i objašnjava: "Izbor hrvatskog junaka Petra Zrinskog je izuzetno prihvatljiv iz više razloga. On nije bio samo sjajan vojnik i vojskovođa, već i književnik, državnik i dakako mučenik za stvar hrvatske suverenosti. Njegovo je ime široko poznato u narodu, te nema našeg polaznika koji za njega nije čuo, što značajno utiče na hrvatsko rodoljublje i ponos Hrvatske vojske, a posebice naše vojne škole. Nažalost, mađarska vojna akademija nosi ime Nikole Šubića Zrinskog, ali ime Petra Zrinskog sigurno je jednako impresivno i za Hrvate upečatljivo." Prijedlog je bio prihvaćen i od druge polovine 1993. učilište je nosilo taj naziv.

Općenito, u vrijeme Domovinskog rata centralnu operativnu ulogu u ustrojavanju i djelovanju sustava vojne izobrazbe, a posebno kada je riječ o KoV-u, imali su brigadir Dragutin Šlopar i general Josip Ignac, a ispred GSHV-a načelnici Anton Tus i Janko Bobetko.

4. ZAPOVJEDNO-STOŽERNA ŠKOLA "BLAGO ZADRO" – IZOBRAZBA NAJVIŠIH ČASNIKA U DOMOVINSKOM RATU

4.1. I. naraštaj Zapovjedno-stožerne škole (školska godina 1993.)

ZŠŠ, kao dio sustava vojne izobrazbe časnika HV-a, svečano je počeo radom 4. siječnja 1993. po zapovijedi Načelnika Glavnog stožera (dalje: NGS) generala zbora Janka Bobetka od 23. 12. 1992.⁹ Škola je bila namijenjena izobrazbi visokih časnika HV-a za zapovjedno-stožerne dužnosti koji su već obnašali dužnosti zapovjednika brigada i više dužnosti u OZ-u i MO-u. Za zapovjednika ZŠŠ postavljen je brigadir Miroslav Jerzečić, a zapovjednik Časničkog centra HV-a odnosno HVU, u čijem sastavu

⁷ Isto, Klasa 602-01/93-01/128, Ur.br. 512-06-15-93-4/l.

⁸ Isto, Klasa 602-01/93-01/08, Ur.br. 3068-03-93-64.

⁹ Isto, Klasa 8/92-01/22, Ur.br. 5120-15-92-100.

je bio ZŠŠ, bio je brigadir Dragutin Šlopar. Miroslav Jerzečić je na dužnosti zapovjednika ostao do potkraj 1994. kada je preuzeo novu dužnost O. D. zapovjednika HVU "Petar Zrinski". Iako je zapovjednik cijelo vrijeme Domovinskog rata, pa i poslije rata, bio najodgovorniji za rad škole, posebno teške zadatke imao je u početnoj fazi njezinog rada. Zapovjednik ZŠŠ je, prema ovlaštenju NGS-a, svojim zapovijedima imao obvezu urediti "organizacijska, materijalna i ostala pitanja od značaja za uspješan početak i daljnji učinkoviti tijek i rad Zapovjedno-stožerne škole". Zapovjednik je također morao do 4. veljače 1993. pripremiti prijedlog Propisnika ZŠŠ, u čemu mu je trebalo pomoći zapovjedništvo Časničkog centra i Uprava za školstvo GSHV-a. Polaznicima je prema zapovijedi smještaj i prehranu dužan bio osigurati Časnički centar HV-a, a onima koji su stanovali u Zagrebu bilo je dopušteno noćenje kod kuće. Personalna i financijska uprava MORH-a trebala je regulirati statusna i materijalna pitanja polaznika do 15. 1. 1993.

U Glavnom stožeru HV-a bilo je planirano da ZŠŠ počne s radom ranije, još sredinom 1992., ali zbog objektivnih teškoća plan nije bilo moguće realizirati, što je vidljivo iz zamolbe koju je 13. 4. 1992. Časnički centar HV-a uputio Personalnoj upravi MORH-a radi hitne popune Časničkog centra nastavnim kadrom. U Zamolbi¹⁰ se navodilo da "početkom svibnja 1992. godine u Časničkom centru treba započeti školovanje visokih časnika HV-a za zapovjedno-stožerne dužnosti... Kako postojećim kadrom našeg Centra ne možemo školovati časnike za dužnosti više od zapovjednika bataljuna, nužna je VEOMA HITNA popuna nastavnica – časnicima HV ". Časnički centar je tražio da nastavnici za ZŠŠ budu iz redova časnika koji su zapovijedali na bojištu postrojbama ranga brigada HV-a ili obnašali druge dužnosti u zapovjedništvima brigada ili višim, da imaju odgovarajuća znanja iz potrebnih područja i da, po mogućnosti, imaju nastavničko iskustvo. Jasno je navedeno da su nastavnici potrebni za sljedeće predmete i u sljedećem broju:

Naziv predmeta	Broj nastavnika
Opća taktika	2
Operatika i strategija	2
Uporaba ratne mornarice	1
Uporaba ratnog zrakoplovstva	1
Vojna povijest	1
Vojna geografija	1
Obavještajno-sigurnosno djelovanje	1
Vođenje i zapovijedanje te teorija ratnih igara	1
Logistika	2
Taktika uporabe rodova i službi	
a) pješaštvo	1
b) topništvo	1
c) protuzrakoplovna obrana	1

¹⁰ Isto, Klasa 803-04/92-02/01, Ur.br. 3068-02-92-11.

d) nuklearno-kemijska i biološka obrana	1
e) oklopno-mehanizirane postrojbe	1
f) inženjerija	1
g) veza i protuelektronska borba	1
h) tehnička služba	1
i) intendantska služba	1
j) sanitetska služba	1

Vežući se na spomenutu zamolbu, načelnik Časničkog centra HV-a brigadir Dragutin Šlopar, konkretizirao je zahtjev i 9. 6. 1992. uputio načelniku GSHV-a popis s imenima 6 nastavnika potrebnih za nastavu u ZSŠ. Traženi su: Barić Rodoljub, zapovjednik 134. brigade, Tuličić Josip, zapovjednik obrane Zadra, Mihić Milan iz OZ Zagreb, Pavičić Franjo, Topolovec Željko i Šarić Frane, zapovjednik 159. brigade. U tom aktu uz nastavnički problem spominju se i problemi vezani za kašnjenje radova na uređenju i opremanju objekata 33 i 34 za potrebe ZSŠ. Očito je da je uz problem nastavnog kadra i to bio važan razlog zašto škola nije mogla početi radom već u 1992. godini.

Iz izvješća koja je zapovjednik ZSŠ brigadir Miroslav Jerzečić uputio 8. 1. 1993.¹¹ i 11. 1. 1993.¹² načelniku Časničkog centra brigadiru D. Šloparu, i iz izvješća načelnika Časničkog centra HV-a Sektoru za strateška istraživanja i nastavu MORH-a,¹³ vidi se da je izobrazba I. naraštaja ZSŠ počela 4. 1. 1993. i to za dvije grupe – polaznike šestomjesečne izobrazbe i polaznike tromjesečne izobrazbe.

Polaznici I. naraštaja šestomjesečne izobrazbe bili su :

	Ime i prezime	Čin	God. star.	Postrojba
1.	Zdravko Andabak	brigadir	36	inspektor u Gl. inspektoratu MORH-a
2.	Mile Ćuk	brigadir	33	pobočnik Vrh. zapovjednika OS RH
3.	Mate Obradović	brigadir	37	zamjenik načelnika ČCHV-a
4.	Stjepan Cifrek	pukovnik	35	pomoćnik načelnika ČCHV-a
5.	Mate Ostović	pukovnik	32	načelnik uprave za ustroj GSHV-a
6.	Zvonko Peternel	pukovnik	35	zapovjednik COOV-a Požega
7.	Jure Šundov	pukovnik	32	pom. za domobranstvo OZ Split
8.	Vladimir Naletelić	bojnik	35	izvjestitelj za raket. naoruž. HRM-a
9.	Branimir Petričević	bojnik	37	NS COOV Sinj
10.	Mladen Vragotuk	građ.osoba	37	načelnik Teh.-prom. Uprave MORH-a

¹¹ Isto, Klasa 602-01/93-01/05 , Ur.br. 3068-02 /3-93-01.

¹² Isto, Klasa 602-01/93-01/05 , Ur.br. 3068-02 /3-93-02.

¹³ Isto, Klasa 602-01/93-01/04 . i Klasa 602-01/93-01/04, Ur.br. 3068-01-93-03.

Polaznici I. naraštaja tromjesečne izobrazbe bili su :

Ime i prezime	Čin	God. starosti	Postrojba
1. Jozo Miličević	brigadir	27	NS 1. gbr
2. Damir Goršeta	pukovnik	32	zapovjednik 153. brigade
3. Marko Leko	pukovnik	34	zapovjednik 1. bojne 3. gbr
4. Mirko Norac	pukovnik	26	zapovjednik 6. gbr
5. Zdenko Radulj	pukovnik	40	zap. 1. lov. esk. u HRZ-u i PZO-u
6. Željko Samardžija	pukovnik	36	zap. garnizona Požega
7. Vlado Šindler	pukovnik	35	NS 2. gbr
8. Ivan Šoltić	pukovnik	38	zap. 106 brigade
9. Živko Zrilić	pukovnik	26	zap. bojne u 1. gbr.
10. Ivan Beljan	bojnik	34	pom. za IPD u 3. gbr
11. Antun Ibrišimović	bojnik	36	načelnik operat. odjela HEZ-a
12. Stanko Palić	bojnik	35	NS 105. brigade
13. Branko Tubić	bojnik	26	NS 123. brigade
14. Nikola Županić	bojnik	26	zap. satnije u 1. gbr
15. Ante Elez	satnik	40	pom. za IPD 5 gbr.
16. Stjepan Jurišić	poručnik	30	zap. satnije za motrenje u HRM

4.2. Prvi Nastavni planovi i programi

Izobrazbu u ZŠŠ trebalo je provesti prema NPP-ima koja je 14. 12. 1992. odobrio NGSHV-a. NPP-i polaznika I. naraštaja ZŠŠ nosio je naziv "Nastavni plan Zapovjedno-stožerne škole HV u uvjetima rata" i bili su strukturirani kako slijedi u tablicama 1. i 2.¹⁴

U prvom Izvješću¹⁵ o radu i izvođenju nastave ZŠŠ od 2. 2. 1993., nakon jednomjesečnog rada škole, zapovjednik ZŠŠ, brigadir Miroslav Jerzečić, izvijestio je GSHV o trenutnom brojnom stanju polaznika i problemima uočenim u realizaciji nastavnih sadržaja. Iz ovog izvješća vidljivo je da se brojno stanje polaznika povećalo i da se trenutno na izobrazbi nalazilo 27 polaznika, od čega na tromjesečnom školovanju 17 polaznika i na šestomjesečnom školovanju 10 polaznika. Uz navedene vojne dužnosti koje su polaznici ranije obnašali i postrojbe iz kojih su došli na izobrazbu, vrijedno je spomenuti još neke elemente strukture polaznika koji su dani u ovom izvješću. "Po školskoj spremi 17 osoba je sa završenom visokom i višom školom u ranijem periodu, a 10 sa srednjom školom. Prije Domovinskog rata razne

¹⁴ NPP-i su dani na osnovu djelomično sačuvane ili dostupne izvorne građe, pa su moguća i odstupanja oko toga o kojem se po redu NPP-u radi. Fond sati i predmeti nisu upitni.

¹⁵ Isto, Klasa 602-01/93-01/04, Ur.br. 3068-02/3-93-01.

TABLICA 1.

PODRUČJE	Red. br.	NAZIV PREDMETA	Broj sati	UKUPNO PODRUČJE	
				Sati	%
IPD	1.	VOJNO-INFORMATIVNA DJELATNOST	10	63	12,0
	2.	VOJNA PSIHOLOGIJA	23		
	3.	HRVATSKA POVIJEST	20		
	4.	POSEBNI OBLICI RATOVANJA – SPECIJALNI RAT	10		
OPĆA VOJNA IZOBRAZBA	5.	DOMOVINSKI RAT	22	126	23,5
	6.	STRATEGIJA OBRANE RH	12		
	7.	VOJNI ZEMLJOPIS	28		
	8.	VOĐENJE I ZAPOVIJEDANJE	34		
	9.	LOGISTIKA	12		
	10.	OBAVJEŠTAJNA I SIGURNOSNA DJELATNOST	18		
SPEC. VOJNA IZOBRAZBA	11.	TAKTIKA	246	246	45,5
FIZIČKA IZOBRAZBA	12.	TJELOVJEŽBA	24	24	4,0
OSTALO	13.	STRANI JEZIK	48	81	15,0
	14.	SAMOSTALNI RAD	24		
	15.	PRIČUVNO VRIJEME	9		
UKUPNO			540	540	100

oblike vojne izobrazbe završilo je 15 osoba i to 5 škole u bivšoj vojsci za djelatne vojne osobe, 5 je završilo fakultet za ONO, 5 ŠRO, dok je 12 osoba bez ranije vojne izobrazbe. Prema tome, sastav je veoma heterogen u pogledu školske sprema i ranije vojne izobrazbe, ali je većina učestvovala u Domovinskom ratu na raznim zapovjednim i stožernim dužnostima.”

Realizacija nastave za mjesec siječanj 1993., u Izvješću se u cjelini ocjenjuje uspješnom, ali se navode i neke slabosti. “Prema ocjeni i mišljenjima polaznika posebno visoku ocjenu zaslužuje nastava koju su držali iz predmeta Vođenje i zapovijedanje magistar Janko Brglez, iz Vojne psihologije prof. Želimir Pavlina, iz Obavještajne djelatnosti brigadir Davor Domazet i još neki, a uglavnom se radi o ljudima koji imaju značajno nastavničko iskustvo i cijenjeni su po stručnosti.” Navodi se da su polaznici u drugoj polovini siječnja započeli s učenjem stranih jezika (engleski, njemački), u suradnji sa zagrebačkom Školom stranih jezika (iz Varšavske), i da su se počeli osposobljavati iz informatike. Već u ovom izvješću uočeno je i dosta problema

TABLICA 2.

PODRUČJE	Red. br.	NAZIV PREDMETA	Broj sati	UKUPNO PODRUČJE	
				Sati	%
IPD	1.	VOJNO-INFORMATIVNA DJELATNOST	12	72	10,5
	2.	VOJNA PSIHOLOGIJA	24		
	3.	HRVATSKA POVIJEST	24		
	4.	POSEBNI OBLICI RATOVANJA – SPECIJALNI RAT	12		
OPĆA VOJNA IZOBRAZBA	5.	DOMOVINSKI RAT	22	126	19,0
	6.	STRATEGIJA OBRANE RH	12		
	7.	VOJNI ZEMLJOPIS	28		
	8.	VOĐENJE IZAPOVIJEDANJE	34		
	9.	LOGISTIKA	12		
	10.	OBAVJEŠTAJNA I SIGURNOSNA DJELATNOST	18		
SPEC. VOJNA IZOBRAZBA	11.	TAKTIKA	295	295	44,0
FIZIČKA IZOBRAZBA	12.	TJELOVJEŽBA	48	48	7,0
OSTALO	13.	STRANI JEZIK	64	131	19,5
	14.	SAMOSTALNI RAD	48		
	15.	PRIČUVNO VRIJEME	19		
UKUPNO			672	672	100

u nastavi, pa su dati i neki konkretni prijedlozi za njihovo rješenje. No, oni će ipak biti bolje formulirani na kraju izobrazbe I. naraštaja u raščlambi Nastavnog vijeća ZŠŠ. U Izvješću bilo je zapaženo:

- da taktički sadržaji uglavnom jednostrano proizlaze iz taktike bivše vojske, a da bi se polaznici više trebali upoznati s načelima borbenog djelovanja nekih stranih vojski, posebno NATO saveza,
- da je u predavanjima tijekom dosadašnje nastave bilo previše srbizma u jeziku,
- da se polaznicima u predavanjima davalo previše podataka, koja oni u kratkom vremenu izobrazbe ne mogu apsorbirati,
- da nastavnici premalo aktiviraju polaznike tijekom nastavnog procesa,

- da se pojedini nastavnici u nastavi previše oslanjaju na tehnička sredstva (grafoskop), a “oni kao ličnost su u drugom planu”,
- da polaznici dosad nisu pokazali dovoljno spremnosti da se uključe u nastavu, posebno u području svoje specijalnosti.

4.3. Važnost praktične nastave u izobrazbi časnika ZŠŠ

Nastavnim planom i programom izobrazbe polaznika ZŠŠ bili su predviđeni i nastavni sadržaji koji su realizirani na terenu. Ovi sadržaji su imali veliku zastupljenost u NPP-u ZŠŠ, posebno u okviru predmeta Taktika. Takav način izobrazbe prakticiran je kod svih naraštaja. Tako je radi izvođenja primijenjenog dijela taktike i posebnih oblika izobrazbe, a sukladno NPP-u tromjesečne izobrazbe polaznika ZŠŠ, NGSHV 2. 3. 1993. zapovjedio¹⁶ ZŠŠ nekoliko zadataka. U vremenu od 14. do 24. ožujka 1993. tromjesečni tečajci trebali su izvršiti studijsko putovanje na područje Južnog bojišta i u to vrijeme izvesti taktičku vježbu “Gardijska brigada u napadu” na prostoru Biograda na Moru, te “Napadna operacija” na prostoru Zadra i ZP Gospić, realizirati posjet HRM-u u Splitu. Polaznici tromjesečne izobrazbe ZŠŠ također su imali obvezu: 29. ožujka 1993., “izvršiti obilazak i upoznavanje s HRZ i PZO u toku kojeg se upoznati sa Zapovjedništvom HRZ, PZO i OC, obići radarsku stanicu Kurilovec i zrakoplovnu bazu Lučko s upoznavanjem helikopterske eskadrile”. Planove provođenja navedenih zadataka obvezni su bili razraditi Zapovjedništvo ZŠŠ, Zapovjedništva HRM-a i HRZ-a i PZO-a i Katedra strategije i operatike HVU.

Za potrebe praktične izobrazbe polaznika I. naraštaja šestomjesečne izobrazbe, zapovjednik HVU je uputio 15. 4. 1993. zamolbu Zapovjedništvu Zbornog područja (ZP) Split u kojoj se između ostalog kaže: “U tu svrhu molimo, u organizaciji ZP Split u IV. sektoru osigurajte za sudionike ove nastave prehranu i smještaj (spavanje i izobrazbu).” Dana 4. lipnja 1993. ZŠŠ je uputio zahtjev Obavještajnoj upravi GSHV-a vezano za obavještajne podatke o jačini neprijateljskih snaga na području Banije, gdje je, prema programu izobrazbe za mjesec lipanj 1993., bila planirana taktička napadna operacija pod nazivom Banija. Podaci su školi bili potrebni jer je zamisao izvođenja vježbe bila da se od polaznika i nastavnika obrazuje zapovjedništvo operativne skupine koje će izvesti spomenuti taktički zadatak, a to nije bilo moguće bez informacija o jačini neprijateljskih snaga na tom području. Iz dopisa od 9. 6. 1993.¹⁷ vidljive su također aktivnosti škole na realizaciji praktičnog dijela nastave. Navodi se da će “sukladno potrebi izvođenja primijenjenog dijela nastave na terenu po planu za mjesec lipanj 1993. godine Zapovjedno-stožerna škola boraviti na studijskom putovanju u vremenu od 15. do 17. lipnja 1993. godine”.

Za vrijeme izobrazbe II. naraštaja ZŠŠ, GSHV-a je zapovjedio nazočnost nastavnika i polaznika ZŠŠ na PV “Krndija ‘94.” u svibnju 1994. U zapovijedi se kaže: “S polaznicima ZŠŠ osigurati praćenje tijeka PV “Krndija ‘94.” i praktičan rad na rješavanju taktičke zadaće angažiranjem skupine nastavnika tako da se organizira rad u 3 skupine. Nastavnici i slušatelji dužni su biti odjeveni u odore za teren s bočnim oružjem,

¹⁶ Isto, Klasa 602-01/93-01/06, Ur.br. 512-06-15-93-8.

¹⁷ Isto, Klasa 602-01/93-01/05, Ur.br. 3068-02/3-93-26.

torbicama, taktičkim zadaćama koje su rješavali, zemljovidima i priborom za pisanje i crtanje."¹⁸ Elaborat s te vježbe kasnije se koristio u izobrazbi polaznika narednih naraštaja i škola ga je morala osigurati za sve polaznike.

Iz dopisa ZŠŠ 67. bojni VP u lipnju 1994.¹⁹ vidi se da se praktični dio nastave izvodio i u neposrednoj blizini bojišnice. "Dana 24. 6. 1994. g. polaznici Zapovjedno-stožerne škole izvode nastavu na području Orleković brda. Obzirom da se nastava izvodi u neposrednoj blizini bojišnice potrebno je pojačati mjere sigurnosti, te osigurati desetinu Vojne policije za neposredno osiguranje. Pripadnici VP trebaju 24. 6. 1994. g. u 08,00 sačekati autobus s polaznicima u s. Žažina na križanju prema s. Letovaniću naoružani dugim oružjem i opremljeni motornim vozilima i sredstvima veze."

GSHV-a je forsirao da nastavnici ZŠŠ budu prisutni ne samo na vježbama (gdje su bili zajedno sa svojim polaznicima), već i na raščlambama rezultata vježbi koje su se realizirale na razini GSHV-a. Smisao je bio da taktičke zamisli s vježbi kvalitetnije prenesu polaznicima u nastavnom procesu. Tako je zapovijesti od 20. 9. 1994.²⁰ GSHV-a odredio da se, uz nazočnost sudionika i promatrača, sredinom listopada 1994. u Ratnoj sali GSHV-a održi raščlamba PTV "Lonja '94". Raščlambi su iz ZŠŠ obvezni bili prisustvovati sljedeći nastavnici: brig. Vlado Hodalj, brig. Isidor Češnjaj, brig. Rodoljub Barić, brig. Ivan Bačić, brig. Franjo Pavičić, brig. Željko Gašparić, puk. Josip Tuličić, puk. Stojan Milenkovski, boj. Dragutin Repinc, boj. Vlado Čondić.

U vrijeme izobrazbe polaznika III. naraštaja također je vrlo važan segment izobrazbe bila praktična nastava. Tako je 17. 11. 1994. general bojnik Pavao Miljavac obavijestio HVU²¹ "da će se izvođenje mobilizacijsko-pokazne vježbe 'Jesen '94' za polaznike Zapovjedno-stožerne škole, održati u vojarni 'Taborec' Samobor 23. studenog (srijeda) 1994. godine s početkom u 8,45 sati". Cilj vježbe bio je da se polaznicima prikaže rad zapovjedništva brigade/pukovnije i svih provoditelja mobilizacije u procesu ustrojavanja postrojbe mobilizacijom.

Nedugo nakon početka izobrazbe ovog naraštaja, HVU "Petar Zrinski" dostavio je 23. 12. 1994. Sektoru za obuku i školstvo GSHV-a zamolbu²² za angažiranje postrojbi HV-a radi provedbe nastave taktike u ZŠŠ u 1995. prema NPP-u škole. U zamolbi se traži pomoć pri realizaciji teme "Domobranska bojna u obrani" na području Pokupsko – Kravarsko u zimskim uvjetima (veljača 1995.), za temu "Brigada HV u obrani", koja bi bila izvedena u travnju 1995. na širem području Novska – Kutina, i za temu "Gardijska brigada u napadu s nasilnim prijelazom rijeke" koja je planirana za lipanj 1995. na Savi, a prema scenariju za prvi dan pokazne vježbe "Lonja '94". U zamolbi je ZŠŠ iskazao potrebu angažiranja konkretnih postrojbi i neophodnih sredstava te odredio nastavnike Katedre strategije i operatike ZŠŠ koji bi trebali ući u rukovodstvo za pripremu i provedbu vježbe. Iz Zapovijedi²³ zapovjednika Zapovjedništva ZP Zagreb general bojnika Ivana Basarca vidi se da je terenska nastava na području Kravarsko

¹⁸ Isto, Klasa 602-01/94-01/86, Ur.br. 512-06-15-94-13/16.

¹⁹ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-24.

²⁰ Isto, Klasa 602-01/94-01/106, Ur.br. 512-06-05/2-94-11.

²¹ Isto, Klasa 801-01/94-02/14, Ur.br. 512-06-07/94-29.

²² Isto, Klasa 602-01/94-01/03, Ur.br. 3068-04-94-15.

²³ Isto, Klasa 818-07/95-01/01, Ur.br. 1075-12/95-55, i Klasa 818-07/95-01/01, Ur.br. 1075-12/95-54.

održana 4. travnja, a na području Novska – Kutina 20. travnja 1995. General Ivan Basarac donio je, temeljem zahtjeva HVU "Petar Zrinski", i zapovijed o izvedbi terenske nastave za polaznike ZŠS "u području s. Strmec Bukevski, te područja s. Oborovo – – Ivanić grad – s. Dubrovčak" 2. lipnja 1995.²⁴

Samo nekoliko dana nakon što je početkom svibnja 1995. uspješno izvedena dotada najsloženija vojna operacija HV-a Bljesak, ZŠS je "temeljem usmene zapovijedi NGSHV" poduzeo aktivnosti na razradi i provedbi nadzorne zadaće "Bljesak '95" za polaznike III. naraštaja škole. Provedba je planirana za 24. i 25. 7. 1995., nakon završene nastave iz predmeta Osnovi operatike. Na dan 24. 7. 1995. planirano je u ZŠS rješavanje operativne zadaće, a 25. 7. 1995. zapovjedno izviđanje na području provedene operacije na tri radne točke, Novska – Okučani – Pakrac, i raščlamba operativne zadaće u Daruvaru.²⁵ Pismenu zapovijed²⁶ za realizaciju ovog zadatka NGSHV je donio 17. svibnja 1995., a u njoj je za čelnika skupine za izradu nadzorne zadaće i zapovjednog izviđanja odredio brig. Izidora Češnjaja s Katedre strategije i operatike HVU. Za koordinaciju ispred Borbenog sektora GSHV-a bio je određen brig. Mate Obradović iz Operativne uprave. Za izlaganje tijekom izvođenja operacije Bljesak, tijekom zapovjednog izviđanja, po zapovijedi je trebalo angažirati visoke časnike HV-a koji su bili odgovorni za koordiniranje borbenih djelovanja u vrijeme same operacije. Ovu odredbu NGSHV je precizno razradio drugom zapoviješću od 19. 7. 1995.²⁷ u "Planu zapovjednog izviđanja s polaznicima 3. naraštaja ZŠS na području zapadne Slavonije 25. 7. 1995. god."

U lipnju 1995., Načelnik GSHV-a zapovjedio je da provedbi PTV "Mlinac '95" 26. i 27. lipnja 1995. obvezno prisustvuju "polaznici i nastavnici Zapovjedno-stožerne škole HVU (60 osoba)".²⁸ Isti su se morali javiti Zapovjedništvu ZP Osijek 25. 6. 1995. do 16,00 sati radi priprema za pribivanje vježbi.

Na početku izobrazbe polaznika IV. naraštaja NGSHV-a general zbora Zvonimir Červenko donio je, temeljem NPP-a ZŠS od kolovoza 1995., zapovijed²⁹ "s ciljem osiguranja sudjelovanja zapovjedništava i postrojbi HV-a u procesu izobrazbe polaznika 4. naraštaja". Zapoviješću su određene postrojbe ili zapovjedništva bili zaduženi za pripremu i realizaciju pojedinih, određenih tema za potrebe ovog naraštaja ZŠS: 151. brigada ZP Zagreb dobila je obvezu da u prosincu 1995. pripremi, organizira i izvede temu "Pokazna mobilizacijska vježba brigade/pukovnije", u prosincu 1995. je trebalo realizirati i temu "Obilazak zapovjedništava i postrojbi HRZ i PZO"; jedna domobranska pukovnija iz ZP Zagreb s potrebnim pojačanjima iz 2. gbr. trebala je u siječnju 1996. realizirati temu "Prikaz bojnog rasporeda i uporabe topništva za potporu i POB u obrambenim djelovanjima domobranske pukovnije u obrani"; 121. dp iz sastava ZP Osijek trebala je pripremiti i izvesti temu "Prikaz bojnog rasporeda i funkcioniranja logističkog osiguranja domobranske pukovnije u obrani"; 33. inženjerijska brigada trebala je pripremiti i realizirati u veljači 1996. temu "Prikaz

²⁴ Isto, Klasa 818-06/95-01/05, Ur.br. 1075-12/95-160.

²⁵ Isto, Klasa 818-06/95-01/02, Ur.br. 3068-02/1-95-08.

²⁶ Isto, Klasa 818-06/95-01/12, Ur.br. 512-06-15-95-1.

²⁷ Isto, Klasa 818-06/95-01/04, Ur.br. 512-06-05/01-95-294.

²⁸ Isto, Klasa 813-01/95-01/02, Ur.br. 512-06-04-95-11.

²⁹ Isto, Klasa 818-07/95-01/02, Ur.br. 512-06-05/01-95-586.

sredstava i način savladavanja vodenih zapreka"; Zapovjedništvo ZP Gospić bilo je obvezno pomoći da se u srpnju 1996. na njegovom području ostvari tema "Raščlamba napadne operacije 'Oluja'"; Uprava rodova KoV-a GSHV-a bila je obvezatna tijekom prve polovice 1996. pripremiti, organizirati i izvesti dvodnevnu taktičku vježbu brigade. Za pravovremenu pripremu i izvođenje navedenih tema bili su odgovorni zapovjednici ZP Zagreb, ZP Bjelovar, ZP Gospić i zapovjednik 33. inženjerijske brigade u koordinaciji s načelnicima sektora odnosno uprava GSHV-a.

Određeni vid terenske izobrazbe bio je i rad polaznika na izradi završnih (diplomskih) radova, koje su polaznici izrađivali od II. naraštaja (škol. god. 1993./1994.). Bilo je to u skladu sa zapoviješću NGSHV-a generala zbora Janka Bobetka od 11. 4. 1994. kojom je reguliran način izvedbe završnih radova polaznika ZSŠ. Zapovjednik škole imao je u tom smislu obvezu da kontaktira postrojbe HV-a i polaznicima omogućiti pristup materijalima potrebnim za izradu završnih radova. Tako je, na primjer, zapovjednik brigadir Miroslav Jerzečić 12. 5. 1994. uputio dopis Zapovjedništvu 125. brigade HV-a u Novskoj da pukovniku Željku Žgeli omogućiti "uvid u svu dokumentaciju, koja bi mu mogla koristiti pri pisanju završnog rada sa zadanom temom: 'Raščlamba i iskustva iz operacija u Zapadnoj Slavoniji u Domovinskom ratu'",³⁰ odnosno šefu kabineta NGSHV-a da pukovniku Ivici Klenu omogućiti isto radi izrade teme "Uporaba OMP tijekom Domovinskog rata".³¹ Dana 8. lipnja 1994. takav zahtjev upućen je Šefu kabineta NGSHV-a radi izrade završnog rada bojnika Jasenka Krovinovića "Raščlamba i iskustva na Banovinskom bojištu u Domovinskom ratu", a 9. lipnja 1994. Središnjem arhivu MORH-a radi izrade završnog rada brigadira Ive Petrića na temu "Iskustva Domovinskog rata u Istočnoj Slavoniji". Završni radovi svih polaznika ZSŠ u vrijeme Domovinskog rata, pa i poslijeratnih naraštaja, danas su arhivirani u knjižnici HVU "Petar Zrinski"³² i na uvidu su polaznicima Časničke škole ZSŠ "Blago Zadro" i Ratne škole "Ban Josip Jelačić" radi njihove izobrazbe.

Dio obrazovnog programa polaznika ZSŠ činile su i izvannastavne aktivnosti na kojima su važnu ulogu imala izlaganja eminentnih stručnjaka iz različitih područja i izlaganja važnih političkih dužnosnika. Tako su već 19. 1. 1993. polaznici I. naraštaja prisustvovali predavanju dr. Tomislava Ladana "Hrvatsko vojničko znakovlje" u Časničkom domu HVU. S predavanjima je nastavljeno i kod sljedećih naraštaja, a gosti predavači bili su između ostalih i najviši državni dužnosnici poput predsjednika Vlade RH, predsjednika Sabora RH, Ministra vanjskih poslova i dr.

4.4. Uloga Nastavnog zbora ZSŠ

Odmah na početku rada Škole, načelnik GSHV-a donio je 5. 1. 1993. posebnu zapovijed kojom je zapovjedio ustrojavanje Nastavnog zbora ZSŠ.³³ Nastavni zbor po zapovijedi su činili: zapovjednik ZSŠ, pomoćnik NGS za strateška istraživanja i nastavu, načelnik

³⁰ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-13.

³¹ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-17.

³² Danas je to knjižnica Zapovjedništva za združenu izobrazbu i obuku "Petar Zrinski" (ZZIO "Petar Zrinski").

³³ Isto, Klasa 602-01/93-01/03, Ur.br. 3068-01-93-01.

Uprave za školstvo, načelnik Časničkog centra HV-a, pomoćnik načelnika Časničkog centra za S 2, pomoćnik načelnika Časničkog centra za nastavu, nastavnici brig. Ivan Bačić, brig. Rodoljub Barić, brig. Stjepan Begić, brig. Milan Bokulić, brig. Vlado Hodalj, brig. Ivo Paić, brig. Antun Rački, puk. Franjo Pavičić, puk. Josip Skoko, puk. Josip Tuličić, prof. Ivan Beš. Uz navedene članove Nastavnog zbora na sastanke Zbora trebalo je pozivati bojnika Borisa Franjića, prof. Anđelka Mijatovića i prof. Želimira Pavlinu, te po jednog polaznika iz svake od tri skupine ZŠ kao njihova predstavnika.

Sjednice Nastavnog zbora sazivao je i njima predsjedavao zapovjednik ZŠ. Nastavni zbor je definiran kao "stručno tijelo koje neposredno ili preko stalnih ili povremenih komisija obnaša poslove iz područja nastave". Najvažniji zadaci Nastavnog zbora bili su:

- priprema, analiza, predlaganje i izmjene NPP-a,
- analiza rada nastavnika i predlaganje provjeravanja nastave,
- analiza nastave i predlaganje unapređivanja nastave,
- predlaganje suradnje na pojedinim zadacima s postrojbama i ustanovama u okviru HV-a i izvan HV-a,
- predlaganje oblika usavršavanja nastavnika,
- predlaganje propisnika ZŠ,
- izbor stalnih i povremenih komisija,
- praćenje i analiza rada polaznika i predlaganje mjera za poboljšanje uspjeha,
- rješavanje i drugih pitanja važnih za unapređenje izobrazbe u ZŠ.

Navedenom zapoviješću ustrojene su dvije stalne komisije Nastavnog zbora, Komisija za unapređenje NPP-a i Komisija za suradnju s postrojbama i ustanovama izvan Časničkog centra HV-a. Povremene komisije birale su se radi izvršenja pojedinih važnih zadataka.

Sukladno spomenutoj zapovijedi, 2. veljače 1993. konstituiran je Nastavni zbor ZŠ.³⁴ Prva sjednica Nastavnog zbora održana je 8. ožujka 1993. uoči završetka izobrazbe I. tromjesečnog naraštaja, a pitanja dnevnog reda bila su: analiza i ocjena nastave, organizacija studijskog putovanja tromjesečne skupine, način organizacije ispita i ocjenjivanja polaznika na završetku školovanja. Do kraja Domovinskog rata Nastavni zbor i komisije su redovito održavali svoje sjednice, u pravilu u pripremačkoj fazi prije početka novog naraštaja i po završetku izobrazbe radi analize uspjeha izobrazbe polaznika.

4.5. Problemi nedostatka nastavničkog kadra

Problemi nedostatka nastavničkog kadra koje je ZŠ imao u fazi osnivanja, nastavili su se i kada je škola počela raditi. Tako je 26. 1. 1993. zapovjednik Škole brigadir Miroslav Jerzečić uputio zahtjev³⁵ za pripremu izvođenja nastave iz predmeta Vojni zemljopis pomoćniku NGSHV-a za strateška istraživanja i nastavu u kome se kaže: "U Nastavnom planu i programu ZŠ u predmetu Vojni zemljopis nalazi se tema 7: Mogući smjerovi bojnog djelovanja na Hrvatskom ratištu, za čije izvođenje je dato

³⁴ Isto, Klasa 602-01/93-01/02, Ur.br. 3068-01/3-93-01.

³⁵ Isto, Klasa 602-01/93-01/05, Ur.br. 3068-02/3-93-04.

14 nastavnih sati. Dosada navedena tema nije izvođena niti razrađivana na taj način u HV-u, nema neophodnih nastavnih materijala niti postoje osobe koje bi bile u dovoljnoj mjeri pripremljene za njezino izvođenje... Molimo, da se zapovijeshu NGS HV-a odredi grupa časnika iz Operativne uprave GS, Uprave za graditeljstvo MORH-a – Geodetski zavod i HVU, koja bi razradila moguće smjerove bojnog djelovanja na Hrvatsku, pripremila snimanjem na zemljištu potrebne video i filmske materijale i poduzela izvođenje te teme za izobrazbu časnika HV." Zahtjev ZŠŠ bio je prihvaćen i načelnik GSHV-a odredio je grupu nastavnika da potrebni materijal za ovu temu prouči, obradi i pripremi za izvođenje u nastavi. Grupu su činili brig. Ivan Plesaj, brig. Stjepan Mateša, puk. Josip Skoko, boj. Predrag Markotić, boj. Slavko Halužan, dr. Drago Štemberger i prof. Zoran Medved, a stručni konzultant grupe bio je general bojnik Franjo Feldi, načelnik Operativne uprave GSHV-a.³⁶ Grupi je Operativna uprava GSHV-a bila dužna omogućiti raspolaganje potrebnim dokumentima, a zadatke su trebali realizirati od 10. do 28. veljače 1993. Snimanje obrađenih pravaca grupa nastavnika je, zajedno sa Zapovjedništvom HVU i Zapovjedništvom HRZ-a i PZO-a, trebala realizirati u roku tri mjeseca.

Isto tako, kako bi se prikupio potrebni materijal koji je nedostajao za realizaciju tema iz predmeta Domovinski rat, npr. tema br. 4 (predviđena za veljaču 1993.) – Analiza bojnih operacija Domovinskog rata, zapovjednik škole predložio je pomoćniku NGSHV-a za strateška istraživanja i nastavu da se za to ovlaste nastavnici koji će to i predavati. Predložio je brigadiru Vinka Vrbanca za operacije na području Istočne Slavonije, brigadiru Ivana Plesaja za operacije na Zapadno-slavonskom bojištu, brigadiru Vladu Hodalja za operacije na Sisačko-banijskom bojištu, te brigadire Ivana Bačića i Rodoljuba Barića za operacije na Srednje-dalmatinskom bojištu i general-bojnika Nojka Marinovića za operacije na Južno-dalmatinskom bojištu (Dubrovačko bojište). Isti su nastavnici određeni i u izobrazbi polaznika II. naraštaja ZŠŠ. Načelnik GSHV-a zapovjedio je 16. 11. 1993.,³⁷ uz njihovo angažiranje na pripremi i proučavanju dokumentarne građe, te izvođenju nastave iz teme "Analiza bojnih operacija domovinskog rata", angažiranje i dvojice novih nastavnika. Kbb Augustin Kontrec iz GSHV-a zadužen je za operacije na prostoru Južne Dalmacije i obranu Dubrovnika, a brig. Mirko Šundov iz NS ZP Split za operaciju "Maslenica". Operativna Uprava GSHV-a i zapovjednici svih razina HV-a bili su im obvezni staviti na raspolaganje sve dostupne dokumente, a oni su bili obvezni s njima postupati sukladno zakonskim propisima o čuvanju vojne tajne.

Dana 29. 1. 1993. zapovjednik HVU brigadir D. Šlopar obratio se dopisom Pomoćniku ministra obrane RH brigadiru Miljenku Crnjcu također vezano za problematiku nastavničkog kadra. Od Pomoćnika ministra tražilo se da razriješiti pitanje nastavnika koji su angažirani u ZŠŠ, a nalazi se izvan sustava vojske. "S obzirom da u HVU nemamo dovoljan broj stručnjaka za pojedine predmete, npr. Vođenje i zapovijedanje, te smo primorani u nastavu uključiti stručnjake – predavače izvan HVU pa i izvan HV, koje dakako moramo i adekvatno platiti... Stoga Vas molimo da ovlastite Hrvatsko vojno učilište da može zaključivati ugovore o angažiranju predavača

³⁶ Isto, Klasa 8/93-02/04, Ur.br. 512-06-15-93-4.

³⁷ Isto, Klasa 602-01/93-01/04, Ur.br. 3068-02/3-93-04.

i o njihovom plaćanju. Ako pak smatrate da ne bi trebalo ovlašćivati HVU... priopćite tko će zaključivati i potpisivati ugovore.”³⁸

Da problem nije bio riješen, a nastavnici izvan HVU su morali biti angažirani jer nastava nije mogla čekati, vidi se iz dopisa HVU od 12. 5. 1993. upućenog Upravi za nabavu.³⁹ U njemu se ponovno postavlja pitanje isplate autorskih honorara i moli da se zato ovlasti HVU “uz suglasnost generala bojnika Josipa Ignaca, Pomoćnika načelnika GSHV-a za strateška istraživanja i nastavu”. Pitanje je konačno razriješeno 26. srpnja 1993., kada je načelnik Sektora za strateška istraživanja i nastavu, general bojnik Josip Ignac, ovlastio za potpisivanje Ugovora o djelu Zapovjednika HVU “Petar Zrinski”. Temeljem takvog rješenja u prosincu 1993. potpisani su i prvi ugovori o autorskom djelu (Ivo Paić, *Strategija obrane RH*; Ljubomir Čapin, *Oklopna i mehanizirano – Pješačka brigada*). Ali ni nakon toga nisu slijedila brza praktična rješenja vidi se po intervenciji dr. Ive Paića iz srpnja 1994., koji je predao rukopis za skripta i potpisao ugovor o autorskom djelu još u prosincu 1993., s obavezom HVU da u roku 8 dana pribavi recenzije, tiska skriptu i plati naknadu autoru, a da i nakon proteka 7 mjeseci nije bila pribavljena ni recenzija.⁴⁰

Poteškoće s nastavničkim kadrom nisu bile riješene ni tijekom izobrazbe narednih naraštaja ZŠŠ. Kada je počela izobrazba III. naraštaja u šk. god. 1994./1995., ZŠŠ još uvijek nije imao nastavnike za sve predmete i vidove (grane) vojske. Na primjer, 3. listopada 1994. ZŠŠ je uputio zamolbu Pomoćniku NGS za HRM da odredi predavače za realizaciju tema iz HRM u okviru predmeta Taktika, planiranih, kao i kod polaznika II. naraštaja, u I. semestru izobrazbe. Problem s nedostatkom nastavnika za teme iz HRM evidentiran je i kod izobrazbe IV. naraštaja. U pripremi za početak izobrazbe tog naraštaja, načelnik Uprave za školstvo GSHV-a, stožerni brigadir Mirko Šundov, zatražio je od Zapovjednika HRM, admirala Svete Letice i Zapovjednika HZS general pukovnika Imre Agotića, da Zapovjedniku Mornaričkog nastavnog centra (MNC) i Zapovjedniku Zrakoplovnog vojnog učilišta (ZVU) Zadar da suglasnost da odrede nositelje za predmet Taktika HRM i Taktika HRZ i PZO u ZŠŠ.⁴¹

4.5.1. Prepoznavanje važnosti usavršavanja nastavnika

Zapovjedništvo HVU je već početkom 1993. prepoznalo važnost znanja stranih jezika kod nastavnika HVU, važnost znanstveno-istraživačkog rada u učilištu, potrebu stalnog pedagoškog osposobljavanja nastavnika i važnost izobrazbe naših časnika, pa i nastavnika, u inozemstvu. Zato je Zapovjedništvo HVU 12. 3. 1993. donijelo zapovijed⁴² da se radi usavršavanja nastavnika i djelatnih vojnih osoba (DVO) organiziraju početni tečajevi iz njemačkog i engleskog jezika, a prioritet je dan “nastavnicima i osobama kojima je znanje stranog jezika potrebno za obnašanje radnih zadataka”. Nastava iz stranih jezika započela je 23. 3. 1993. i izvodila se

³⁸ Isto, Klasa 602-01/93-01/04, Ur.br. 3068-01-93-06.

³⁹ Isto, Klasa 080-08/93-01/01, Ur.br. 3068-01/2-93-14.

⁴⁰ Isto, Klasa 602-01/94-01/75, Ur.br. 94-01.

⁴¹ Isto, Klasa 818-07/95-01/18, Ur.br. 512-06-17-95-1; Klasa 818-07/95-01/18, Ur.br. 512-06-17-95-2.

⁴² Isto, Klasa 602-01/93-01/01, Ur.br. 3068-02/1-93-37.

utorkom i četvrtkom od 14,00 do 17,00 sati, a predavači su bili prof. Dragica Bačani (njemački jezik) i prof. Ivica Horvatić (engleski jezik). Nazočnost nastavi bila je obvezna ukoliko su to dozvoljavali radni zadaci, budući se dio nastave odvijao za vrijeme radnog vremena a dio izvan radnog vremena. Među polaznicima bilo je 10-ak nastavnika ZŠ. Nažalost, valja naglasiti da ova praksa u Učilištu nije nastavljena. Već kod druge skupine nastavnika polaznika stranih jezika nastava je jednostavno prekinuta. Iako je tada u HVU ustrojena Škola stranih jezika, izobrazba nastavnika iz stranih jezika više nije dostigla početnu razinu.

Odlukom od 24. 3. 1993. Zapovjedništvo HVU je zapovjedilo⁴³ da se radi praćenja znanstveno-istraživačkog rada (ZIR-a) i uvida u angažiranost nastavnika na tom planu, obvezno vodi evidencija na jedinstvenom obrascu o "osobama i radovima koji se objavljuju". Obrazac je trebao sadržavati naziv znanstvenog rada, znanstvenu oblast, čin i zvanje nastavnika i druge relevantne podatke. Pomoćnik za nastavu bio je dužan tromjesečno izvještavati o rezultatima na području ZIR-a. No, i na ovom području, kao i kod stranih jezika, praksa je znatno zaostajala za teorijskim opredjeljenjima. Situacija se nije bitno popravila ni nakon završetka Domovinskog rata.

Temeljem uočenih potreba za pedagoškim osposobljavanjem nastavnika, a i zbog sugestija nadzora iz GSHV-a, HVU je 29. 3. 1993. odlučio da se u Učilištu organizira taj vid dodatne izobrazbe nastavnika. Dobar dio nastavnika nije imao potrebno pedagoško obrazovanje, a i oni koji su ga imali, trebali su obnoviti prije stečeno znanje. Prema zapovijedi,⁴⁴ Odsjek za planiranje nastave trebao je do kraja 1993., jednom mjesečno organizirati po jedno predavanje za sve nastavnike HVU, a svaka Katedra, što znači i Katedra strategije i operatike u ZŠ, također je morala jednom mjesečno "održati stručnu raspravu ili nastavu na odabranu temu, u funkciji usavršavanja nastavnog procesa (NPP, određeni predmet, metodika nastave, pisanje i predstavljanje lekcija, ogledni sat, korelacija i preklapanje tema u više predmeta, mentorstvo nastavnicima i sl.)". U realizaciji obveze načelnici katedri mogli su u pripremi i raspravi angažirati psihologa i andragoga HVU. U vezi sa tom zapovijedi, u učionici Časničkog doma HVU, prof. Jasenka Badžak održala je 20. 4. 1993. predavanje za nastavnike i zapovjednike škola na temu "Uloga i djelovanje zapovjednika u razdoblju prilagođavanja polaznika HVU".⁴⁵

Kako dobar dio nastavnika nije imao pedagoško obrazovanje i kako se pokazalo da većina njih NPP izrađuje nepotpuno, pa i neispravno, HVU je tijekom 1993. izradio uzorak NPP-a i obvezao sve nastavnike da po njemu ubuduće izrađuju nastavne planove i programe. Voditelji katedri (brig. Hodalj, puk. Skoko, puk. Mušić, puk. Škoti, mr. sc. Hrastović) imali su obvezu nadzora glede unificiranja i kvalitete izrade NPP-a. Prema uzorku, NPP se sastojao od sljedećih pet cjelina: Cilj i zadatak predmeta, Sadržaj nastavnog programa (koji se sastojao od predavanja i vježbi za svaku od tematskih cjelina), Ispiti, Didaktičko-metodička priprema, Literatura (obvezna i izborna).

⁴³ Isto, Klasa 602-01/93-01/03, Ur.br. 3068-04-93-10.

⁴⁴ Isto, Klasa 602-01/93-01/01, Ur.br. 3068-02/1-93-53.

⁴⁵ Isto, Klasa 602-01/93-01/01, Ur.br. 3068-02/1-93-57.

Uočavajući važnost izobrazbe njezinih nastavnika u inozemstvu, HVU "Petar Zrinski" je 16. 6. 1993. dostavio Upravi za školstvo "orijentirne potrebe za izobrazbom časnika i dočasnika Učilišta u inozemstvu". U dopisu je navedeno da bi bilo potrebno školovati ukupno 12 časnika i 8 dočasnika iz pješništva, topništva, OMP-a, PZO-a – top., PZO-a – rak., inženjerije, veze, ABKO-a, teh. službe rak teh., teh. službe elektr. rod., teh. službe rak. teh. – top. i teh. službe rod – rač. sred., te da bi za to trebalo osigurati cca 1.500.000 USA \$. Predloženo je da se izobrazba realizira u SAD-u, V. Britaniji, Njemačkoj, Francuskoj i Italiji. Izobrazba za pojedine raketno-topničke sustave trebala se realizirati u Švedskoj i Njemačkoj, za vezu u Italiji itd.

4.6. Statusna pitanja polaznika izobrazbe

ZŠŠ nije imao samo problema s nedostatkom nastavnika, već i oko neriješenih pitanja statusa polaznika i drugih pitanja, poput izostanaka s nastave ili nepravovremenog dolaska na početak izobrazbe, koja su neizravno ili izravno opterećivala nastavu. Statusna pitanja polaznika zapravo nisu bila u nadležnosti škole, budući nisu bila nastavne prirode, ali je ZŠŠ bio u poziciji da ih u ime polaznika mora postaviti prema nadležnim institucijama MORH-a. Zanimljivo je vidjeti koja su pitanja polaznici I. naraštaja ZŠŠ istaknuli kao pitanja o kojima žele razgovarati s načelnikom PUMORH-a brigadirom Miljenkom Crnjcem. Polaznike je interesiralo: ima li Personalna uprava MORH-a konkretno razrađen plan razmještaja časnika koji uspješno završe ZŠŠ (sadašnji njihov status, plaću i naknadu za odvojeni život), kada će se realizirati ugovori o djelatnom statusu sa časnicima koji obnašaju visoke dužnosti u brigadama (pričuvnim, ročnim), kada će se riješiti pitanje činova po već dostavljenim prijedlozima za časnike i dočasnike, a naročito iz pričuvnih brigada, je li već donesena konačna odluka o školovanju časnika HV-a u inozemstvu, koji je kriterij za odabir i tko vrši odabir, te kada će biti podijeljeno odličje prema već obrađenim i dostavljenim prijedlozima.⁴⁶ Pitanja slične prirode polaznici su u školi imali i poslije. Tako, na primjer, nakon početka izobrazbe polaznika III. naraštaja, u izvješću načelniku GSHV-a generalu zbora Janku Bobetku o prijemu polaznika u školu, navodi se da je "najveći problem koji izaziva nezadovoljstvo polaznika pitanje prijevoza za obilazak obitelji, te prijeti opasnost da ih nekoliko u slučaju nerješavanja ovog problema napusti školovanje. Po dolasku na školovanje izgubili su temeljem Vaše zapovijedi pravo na uporabu službenog vozila. Kako nije istovremeno riješeno pitanje plaćanja putnih troškova pojedinci su stavljeni pred velike financijske izdatke, koji im prema njihovim izjavama ugrožavaju egzistenciju obitelji".⁴⁷

Kada je riječ o redovitom prisustvovanju nastavi, pravodobnom dolasku na početak izobrazbe, i uopće ponašanju polaznika za vrijeme izobrazbe, s vremena na vrijeme pojavljivali su se i problemi takve prirode, ali su i škola i postrojbe iz kojih su bili polaznici u pravilu na njih promptno reagirali. Pravodoban dolazak na izobrazbu u ZŠŠ ometale su obveze koje su visoki časnici imali na vojnim vježbama ili zbog neprijateljskih djelovanja. Problem je bio nešto prisutniji kod polaznika iz HVO-a.

⁴⁶ Isto, Klasa 602-01/93-01/05, Ur.br. 3068-02/3-93-07.

⁴⁷ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-52.

Primjerice, uoči početka izobrazbe IV. Naraštaja, Načelnik GSHVO-a, general bojnik Tihomir Blaškić, obavijestio⁴⁸ je školu 4. 9. 1995. da će se "glede novonastale vojne situacije na prostorima Južnog bojišta i potreba obnašanja dužnosti u postrojbama, djelatnici HVO-a s malim zakašnjenjem uključiti u proces izobrazbe u Zapovjedno-stožernoj školi, odmah čim se stvore povoljni uvjeti". Izostanak s nastave nije se mogao lako opravdati, a bilo ga je teško i dobiti. Na primjer, 22. rujna 1995. Personalna uprava MORH-a dostavila je Zapovjedništvu HVU "Petar Zrinski" negativan odgovor na zamolbu 22. Diverzantskog odreda HVO-a da njihov polaznik, puk. Predrag Mandić, izostane s nastave u ZŠŠ "Blago Zadro" u vremenu od 21. rujna do 6. listopada 1995. godine.⁴⁹

S obzirom na ratne okolnosti i devastiranje ranijih školskih prostora, što je učinila sama JNA u trenutku kada se povlačila iz Hrvatske, ZŠŠ je imao značajnih materijalnih problema u ustrojavanju i u budućem radu. Bilo je vrlo otežano opremanje suvremenim nastavnim sredstvima i pomagalicama za čitavo vrijeme Domovinskog rata. To je pitanje, osim kroz sustav MORH-a, rješavano i donacijama pojedinih radnih organizacija ili pojedinaca. Tako je 4. 3. 1993. ZŠŠ (Katedra strategije i operatike) uputio zamolbu za nabavku računala poduzeću "Transadria". Za današnje prilike traženo je skromno računalo 386 SX i printer Epson 1070 s 24 iglice, a zamolba je objašnjena važnošću izobrazbe časnika za najviše vojne dužnosti. Naglašeno je da "u cijelom ovom složenom i odgovornom poslu najviše problema zadaju ograničene materijalne mogućnosti, posebno u nastavnim, ali i u drugim sredstvima".⁵⁰ Ovakve probleme (npr. nabavka grafoskopa) škola je imala i škol. god. 1994./1995. za vrijeme izobrazbe III. naraštaja, ali i poslije.

4.7. Pitanje vojne stručne literature

Pitanje vojne stručne literature u ZŠŠ je rješavano u okviru HVU na jedinstven način za sve škole HVU – Dočasničku, Časničku i Zapovjedno-stožernu. Problem je bio naglašen, a praksa je pokazala da ga se nije moglo lako riješiti. Prema prilično brojnoj vojnoj stručnoj literaturi iz vremena SFRJ postojao je veliki animozitet, koji je u vrijeme Domovinskog rata bio razumljiv, ali u osnovi neprihvatljiv. Uza sve predrasude ta literatura se ipak velikim dijelom morala koristiti, jer druge nije bilo na raspolaganju. Dio nastavne literature koji se odnosio na ideološku izobrazbu u JNA bio je odbačen, a u vrjednijoj vojnoj stručnoj literaturi srpsku terminologiju, na koju su i polaznici i nastavnici bili vrlo osjetljivi, nastojalo se zamijeniti hrvatskom.

Pisanje izvorne vojno-stručne literature u netom osamostaljenoj državi i za vojsku koja se ustrojavala nije išlo lako. U tom kontekstu upravo se od HVU očekivao najveći doprinos. Prvih godina Domovinskog rata pojavljivala su se sporadično pojedina skripta, ali sustavno to pitanje nije bilo riješeno. O njemu se ozbiljnije raspravljalo u prvoj polovini 1993., upravo na inicijativu HVU, a vezano za nagrađivanje zainteresiranih nastavnika za pisanje skripta (ugovori o autorskom djelu). HVU je

⁴⁸ Isto, Klasa 818-07/95-01/18, Ur.br. 02-10-16-95-42.

⁴⁹ Isto, Klasa 818-07/95-01/18, Ur.br. 512-20-05-95-248.

⁵⁰ Isto, Klasa 602-01/93-01/05, Ur.br. 3068-02/3-93-09.

Sektoru za strateška istraživanja i nastavu 13. 5. 1993. dostavio prvi put jedan takav plan pod nazivom "Plan izdavanja skripti za 1993."⁵¹ U veljači 1944., HVU je pripremio cjelovitiji "Plan izrade skripti za 1994."⁵² u kome su bili navedeni autori, naziv skripte, procjena broja stranica i rok do kada rukopis mora biti napisan. Ovim planom bilo je predviđeno objavljivanje 39 naslova (pravila, priručnika) iz svih područja vojne izobrazbe: Vođenje i zapovijedanje, Strategija obrane RH, Specijalni rat, Topničko streljivo, Raketno streljivo, Upute za rad izvidničke desetine ABKO, Pješačko naoružanje s nastavom gađanja, Vojni zemljopis RH, Protuoklopna borba, Specijalni diverzantski upaljači, Organizacija i namjena HV-a i domobranstva, Uporaba oklopne bojne u bojnim djelovanjima, Logističko osiguranje oružane borbe, Obavještajno-sigurnosno djelovanje, Vojna topografija, Domovinski odgoj, Vojna psihologija i dr. Međutim, iz izvješća Učilišta⁵³ od 22. 12. 1994. o radu izdavaštva u 1994. vidljivo je da je tiskan znatno manji broj od planiranog. Izdano je 5 skripti, prijevod s engleskog knjige *Operacije* za potrebe ZŠ i veći broj lekcija koje su se odnosile na pojedine teme različitih predmeta.

Da bi se unaprijedila izdavačka djelatnost u HVU (ZŠ), zamjenik zapovjednika brigadir Veselko Gabričević je sukladno Uputama o izdavačkoj djelatnosti u oružanim snagama, 18. listopada 1994. ustrojio Vijeće za izdavačku djelatnost HVU, koje su činili Zamjenik zapovjednika HVU, u svojstvu predsjednika, Pomoćnik zapovjednika HVU za PD, tajnik HVU, Šef odsjeka za planiranje nastave, Voditelj izdavaštva u HVU, ujedno urednik, i svi načelnici katedri Nastavnog odjela. Vijeće je trebalo organizirati izradu Poslovnika o svom radu, a zadaci Vijeća bili su: davanje smjernica za izdavačku djelatnost, prihvaćanje godišnjeg plana izdavanja djela, prihvaćanje i predlaganje Zapovjedniku HVU sklapanje ugovora s autorima, predlaganje recenzenata, prihvaćanje recenzija i radova za izdavanje, raspisivanje natječaja za izradu djela, suradnja s Odjelom za pravila GSHV-a, predlaganje Odjelu za pravila GSHV-a tiskanje djela u tiskarama izvan HVU, prihvaćanje analize godišnjeg plana izdavaštva u HVU, poticanje i promidžba izdavačke djelatnosti.

Iako je od 1994. rađen godišnji Plan izdavačke djelatnosti za HVU, koji je obuhvaćao i ZŠ, ponekad su se pojavljivali i pojedinačni prijedlozi tiskanja neke knjige, skripte i sl., kao što je, npr., u ZŠ bio slučaj s knjigom *Osnovi operacije HV* koju je za potrebe predmeta Temelji operatike pripremio brigadir Rodoljub Barić. Nakon autorove ponude, knjigu je Odjelu za pravila GSHV-a predložio HVU "Petar Zrinski" 25. 10. 1994. Recenzenti knjige bili su general zbora Janko Bobetko i brigadir dr. Ivo Paić.

Plan za izradu vojno stručne literature za 1995. HVU "Petar Zrinski" sačinio je 9. 11. 1994. i dostavio, zajedno s Planom zadataka a i potrebnih financijskih sredstava za zajedničke vježbe u 1995., Upravi za školstvo Sektora za obuku i školstvo GSHV-a. U 1995. planirano je: izdati 24 skripte, 2 naputka, 1 pravilo, te vojnu stručnu literaturu stranih vojski, zavisno od potreba i u mjeri u kojoj ista bude dostupna. I iz ponavljanja

⁵¹ Isto, Klasa 602-01/93-01/30, Ur.br. 3068-02/1-93-01.

⁵² Isto, Klasa 602-01/94-01/05, Ur.br. 3068-02/1-94-23.

⁵³ Isto, Klasa 602-01/94-01/05, Ur.br. 3068-02/1-94-176.

predloženih naziva djela u odnosu na 1994., također se može zaključiti da plan izdavačke djelatnosti za 1994. nije realiziran.

4.8. Prava i obveze polaznika

U tijeku izobrazbe polaznika I. naraštaja ZSŠ, HVU je u ožujku 1993. donio svojevrсни pravilnik o pravima i obvezama polaznika izobrazbe koji je važio i za ZSŠ. Dokument nije imao naziv Pravilnik ili Propisnik nego jednostavno "Prava i obveze polaznika izobrazbe u HVU",⁵⁴ i njime je bio riješen njihov status dok su bili na izobrazbi. ZSŠ još nije bio donio svoj posebni Pravilnik (Propisnik) iako je ta obveza stajala u zapovijedi načelnika GSHV-a o početku rada ZSŠ. U HVU i ZSŠ postojale su u to vrijeme još uvijek nedoumice – kako uopće taj dokument nazvati, pa je u tom smislu i zapovjednik HVU, brigadir D. Šlopar, u dopisu od 16. 2. 1993.⁵⁵ postavio pitanje Upravi za pravne odnose MORH-a.

Prava polaznika bila su:

- da se u HVU opskrbljuju nastavnim materijalom, da koriste knjižnicu, kabinete, laboratorije, opremu, učila i prostorije koje su za njih namijenjene u redovnoj nastavi i izvan redovne nastave,
- da iznose mišljenje i predlažu unapređenje nastave, života i rada u HVU,
- da u slobodnom vremenu koriste prostore i sadržaje HVU namijenjene kulturnom i fizičkom te zabavnom životu (sportske dvorane i terene, prostore kluba časnika i dr.),
- da iznose prigovore na dobivenu ocjenu i zahtijevaju ponovno polaganje ispita pred nastavnikom te polaganje ispita pred komisijom,
- da zahtijevaju konzultacije i dodatnu nastavu iz predmeta za koje drže da je to potrebno,
- da se uključe u sekcije koje se organiziraju u HVU i da kao njihovi članovi sudjeluju na takmičenjima,
- da koriste slobodno vrijeme i primaju posjete sukladno Službovniku OS RH, i organizacijskoj zapovijedi zapovjednika HVU,
- da po završetku izobrazbe dobiju odgovarajući dokument o osposobljenosti izobrazbom.

Obveze polaznika bile su:

- da obvezno pribivaju svim planiranim nastavnim djelatnostima (predavanja, vježbe, posebni oblici nastave), da aktivno sudjeluju u nastavi, marljivo svladavaju nastavno gradivo i polažu predviđene ispite,
- da tijekom izobrazbe obnašaju dužnosti u HVU, predviđene Općim pravilima OS RH,
- da se prema drugim polaznicima, nastavnicima, nadređenima i starijima ponašaju kulturno i pristojno, te sukladno Službovniku OS RH,

⁵⁴ Isto, Klasa 602-01/93-01/01, Ur.br. 3068-02/1-93-36.

⁵⁵ Isto, Klasa 602-01/93-01/04, Ur.br. 3068-01/2-93-06.

- da čuvaju nastavnu i drugu opremu, oružje, tehnička sredstva, prostorije, sportsku opremu i terene, te da nadoknade štetu napravljenu namjerno ili nepažnjom,
- da tijekom izobrazbe stanuju u vojarni HVU,
- da sudjeluju u drugim aktivnostima i izvršavaju zadatke koje im zapovjede nadređeni.

Polaznici su gubili pravo na izobrazbu ako su iz bilo kojeg razloga izgubili 15 % ili više od planiranog fonda sati za izobrazbu ili neopravdano izostali s nastave 15 školskih sati. U tom slučaju HVU je Personalnoj upravi MORH-a predlagao prekid izobrazbe i postupak s polaznikom koji je osim prekidanja izobrazbe mogao značiti i "nastavak izobrazbe u sljedećoj klasi i sl.". Na druge stegovne propuste polaznika primjenjivali su se propisi o stezi u OS RH, pri čemu se moralo voditi računa o tome da će polaznici poslije izobrazbe preuzeti odgovorne dužnosti u HV-u.

Početkom travnja 1993., izobrazbu je u ZŠ završilo 16 časnika polaznika I. naraštaja tromjesečne izobrazbe. Izobrazbu su završili svi polaznici koji su izobrazbu i počeli, izuzev pukovnika Mirka Norca koji je prebačen među polaznike šestomjesečne izobrazbe, a umjesto njega polaznik je bio Ivica Komljen. Zapoviješću zapovjednika HVU, brigadira Dragutina Šlopara, od 6. travnja 1993.⁵⁶ zapovjedbno je da se "svim polaznicima 1. klase tromjesečne izobrazbe u Zapovjedno-stožernoj školi Hrvatskog vojnog učilišta izdaju diplome o završenoj izobrazbi", i da se najbolje u klasi predloži za "dodjelu stimulativnih mjera". Drugom zapoviješću, koja doduše nosi datum jedan dan ranije, za primjereno zalaganje i postignute rezultate u svladavanju NPP-a nagrađen je knjigom grupe autora *Dnevnik smrti* brigadir Jozo Miličević, a pohvaljeni bojnik Antun Ibrišimović i poručnik Stipan Juričić. Zapovijed o nagradi i pohvalama pročitana je pred polaznicima tromjesečne izobrazbe časnika ZŠ.

4.9. Raščlambe izobrazbe nakon završetka školovanja I. naraštaja

Nakon završenog školovanja polaznika tromjesečne izobrazbe I. naraštaja ZŠ, 6. travnja 1993. u HVU je, uz nazočnost Načelnika GSHV-a, izvršena vrlo kvalitetna raščlamba izobrazbe. O rezultatima raščlambe Uprava za školstvo GSHV-a izvijestila je Načelnika Sektora za strateška istraživanja i nastavu general bojnika Josipa Ignaca. Zaključci raščlambe bili su:⁵⁷

- NPP je uspješno realiziran. Od planiranih 468 sati realizirana su 434 sata ili 93 %.
- Srednja ocjena naraštaja je vrlo dobar (4,34). Najviša srednja ocjena iz pojedinih predmeta ostvarena je u predmetu Vojna psihologija i andragogija, a najniža srednja ocjena u predmetu Taktika (3,75).
- Taktika je zauzimala 45,5 % cjelokupnog NPP. Odnos teorijske nastave i praktičnog rada na terenu iznosio je 38 % : 62 %. Polaznici su tijekom izobrazbe riješili 5 taktičkih zadaća. Ulazna test zadaća pokazala je nisku razinu znanja s prosječnom ocjenom koja je iznosila jedva 2,5. Završna taktička

⁵⁶ Isto, Klasa 602-01/93-01/03, Ur.br. 3068-04-93-13.

⁵⁷ Isto, Klasa 602-01/93-01/42, Ur.br. 512-06-17-93-11.

zadaća pokazala je znatno bolje rezultate: 68 % polaznika riješilo je završnu zadaću s ocjenom vrlo dobar ili odličan, 14 % s ocjenom dobar, a samo 18 % s ocjenom dovoljan. Više pozornosti u NPP-u Taktike treba pokloniti taktici slabijeg (noćne akcije, zasjede, borba u susretu, iznenađenja i sl.).

- Više vremena posvetiti stožernom timskom radu i samostalnim domaćim i kontrolnim zadaćama, te unaprijediti sustav ocjenjivanja, primjereno razini školovanja.
- Nedostatak nastavne literature predstavlja ozbiljan problem, koji zahtijeva sustavan pristup. Posebno se osjeća nedostatak vojne literature zemalja članica NATO-a.
- Na Katedri strategije i operatike više od 50 % nastavnika nema nastavnog iskustva, što se odražava na kvalitetu nastavnog procesa, kako u didaktičko-metodičkom tako i u spoznajnom pogledu.
- S obzirom na nastavne resurse ZŠ, u nastavnom procesu nije bilo moguće ostvariti individualan pristup, iako je to bilo važno zbog heterogenosti polaznika.
- Pripremljenost pojedinih nastavnika za nastavu (Vojni zemljopis, Osiguranje bojnih djelovanja) nije bila na potrebnoj razini.
- Postojale su teškoće u angažiranju predavača iz MORH-a i GSHV-a.
- Treba se potruditi da se u ZŠ za nastavnike angažiraju istaknuti stručnjaci iz razvijenih europskih zemalja, npr. Njemačke ili Francuske.
- Za izobrazbu budućih naraštaja ZŠ nužno je izraditi odgovarajući sustav selekcije kandidata za polaznike.

Prvi naraštaj časnika polaznika šestomjesečne izobrazbe završio je izobrazbom u lipnju 1993. Izobrazbu je završilo 10 časnika, brojčano jednako koliko je i počelo, čina bojnik do brigadir. Od onih polaznika koji su započeli izobrazbu, istu nisu završili brigadir Mile Ćuk i građanska osoba Mladen Vragotuk, a umjesto njih školu su završili pukovnik Mirko Norac i bojnik Luka Markešić. Mirko Norac i Mladen Vragotuk zapravo su nakon početka izobrazbe zamijenili mjesta u tromjesečnoj i šestomjesečnoj izobrazbi. Zapoviješću⁵⁸ zapovjednika HVU "Petar Zrinski", brigadira D. Šlopara, od 29. 6. 1993. svih 10 polaznika bilo je nagrađeno kompasom "Linsaetik", te dobilo diplome o završenoj izobrazbi i značke ZŠ.⁵⁹ U zapovijedi o dodjeli diploma i znački navode se imena svih 26 polaznika I. naraštaja, tj. i tromjesečne i šestomjesečne izobrazbe, što znači da su i ranije završeni polaznici tromjesečne izobrazbe dobili naknadno značke ZŠ. Bojnici Vladimir Naletilić i Branimir Petričević posebno su nagrađeni knjigom *Hrvatsko ratno znakovlje*. Fotokopije diploma završenih polaznika ZŠ je početkom srpnja 1993. dostavio Personalnoj upravi MORH-a Odjel za klasifikaciju i praćenje časnika i dočasnika. Polaznici I. naraštaja nisu imali obvezu izrade završnog (diplomskog) rada na kraju izobrazbe.

Dana 28. lipnja 1993. održana je u ZŠ završna raščlamba i povodom završetka školovanja polaznika I. naraštaja šestomjesečne izobrazbe, kojoj su pored polaznika i nastavnika bili nazočni Načelnik Sektora za strateška istraživanja i nastavu general

⁵⁸ Isto, Klasa 602-01/93-01/03, Ur.br. 3068-04-93-17.

⁵⁹ Isto, Klasa 602-01/93-01/03, Ur.br. 3068-04-93-29.

bojnik Josip Ignac, Načelnik Uprave za školstvo pukovnik Mišo Munivrana, Načelnik Personalne uprave MORH-a brigadir Miljenko Crnjac, Zapovjednik HVU "Petar Zrinski" brigadir Dragutin Šlopar i Zapovjednik ZŠŠ brigadir Miroslav Jerzečić. Uprava za školstvo dostavila je izvješće GSHV-a o rezultatima raščlambe. Iz Izvješća⁶⁰ je vidljivo da je i ova raščlamba, kao i raščlamba povodom završetka polaznika tromjesečne izobrazbe, bila vrlo temeljita i svestrana. S obzirom na brojne prijedloge vrijednost raščlambe za organizaciju izobrazbe u narednim naraštajima bila je dragocjena. Zabilježena su sljedeća razmišljanja, prosudbe i prijedlozi:

- da su NPP-i realizirani u cijelosti i da su ostvareni planirani zadaci i cilj izobrazbe, te da je srednja ocjena naraštaja bila izvrstan (4,68),
- predloženo je vezano za NPP svakog pojedinog predmeta, da bi valjalo provesti raščlambu sadržaja svakog predmeta posebno,
- za izobrazbu u narednom naraštaju predloženo je da se poveća satnica iz predmeta Logistika, Vođenje i zapovijedanje i predmeta Taktika, da se novim sadržajima dopune predmeti Vojna psihologija, Vojni zemljopis i Strategija obrane RH, da se veća pozornost pokloni načinu izvođenja predmeta Vojna informativna djelatnost i Posebni oblici ratovanja, da se počne intenzivno izučavati barem jedan svjetski jezik, da se poveća zastupljenost sadržaja rodova i struka, da se prošire sadržaji vezani za planiranje i organizaciju operacija i da se uvede izučavanje vojne povijesti, naročito hrvatske, u obliku posebnog predmeta,
- da ubuduće treba sustavno raditi na stručnom osposobljavanju nastavnika, po mogućnosti upućivati ih na izobrazbu u inozemstvo, te na andragoškom i psihološko-pedagoškom osposobljavanju,
- da treba osigurati bolju tvarnu potporu nastavi, posebno u pogledu izrade literature,
- da u nastavnom procesu treba "metodu usmenog izlaganja zamijeniti problemskim pristupom, a umjesto frontalnog rada s cijelom skupinom raditi u manjim skupinama i pojedinačno",
- da veću pozornost treba posveti planiranju nastavnog procesa u pogledu logičkog slijeda predmeta, ali i u pogledu sadržaja unutar predmeta,
- da raspored dnevnog obvezatnog rada treba ograničiti na šest nastavnih sati, a poslijepodnevno vrijeme koristiti za samostalan rad polaznika, konzultacije i sl.
- da se i dalje zadrži veza sa polaznicima nakon što se vrate u postrojbe, kako bi se mogli povremeno ponovno pozivati u ZŠŠ radi inoviranja znanja.

⁶⁰ Isto, Klasa 602-01/93-01/91, Ur.br. 512-06-17-93-25.

5. II. NARAŠTAJ ZŠŠ (ŠKOLSKA GODINA 1993./1994.)

Nakon analize postignutih rezultata u izobrazbi I. naraštaja i problema koji su evidentirani, Nastavni zbor ZŠŠ predložio je da ubuduće izobrazba traje jednu školsku godinu odnosno 10 mjeseci i da se školuje veći broj kandidata. U tijeku priprema za početak izobrazbe II. naraštaja, prvog desetomjesečnog naraštaja ZŠŠ, čiji je početak bio planiran za sredinu rujna 1993., Zapovjedništvo HVU "Petar Zrinski" prosudilo je da bi bilo vrlo korisno da se i nastavnici učilišta s višim činovima, koji su stručnjaci za pojedina područja ali dobar dio bez vojne izobrazbe, postupno uključuju u ZŠŠ kao polaznici izobrazbe i na taj način prošire vojna znanja i steknu potrebno vojničko držanje. Zato je 6. srpnja 1993. Učilište uputilo Sektoru za strateška istraživanja i nastavu i Upravi za školstvo prijedlog tri svoja kandidata za ZŠŠ. Kod predlaganja kandidata za ZŠŠ, ne samo u slučaju kandidata Učilišta, nego još više kada su kandidate predlagale postrojbe s bojišta, nisu uvijek bili zadovoljeni svi kriteriji i mjerila koja je propisao NGSHV-a. I u prosincu 1993. brigadir dr. Mladen Barković, koji je tada zastupao Zamjenika zapovjednika HVU, naglasio je ovo opredjeljenje u dopisu Sektoru S1 HVU.⁶¹ U dopisu u kome se založio da se nastavnicima HVU omoguću daljnja izobrazba na fakultetima, predložio je "da se u svakom naraštaju ZŠŠ sačuva nekoliko mjesta (4 do 5) za naše nastavnike, prvenstveno s Katedre taktike". Taj prijedlog O.D. zapovjednika brigadir Miroslav Jerzečić uputio je 21. 12. 1993. i u Personalnu upravu MORH-a.

5.1. Kriteriji pri odabiru kandidata

Pripreme za početak izobrazbe polaznika II. naraštaja pretpostavljale su kvalitetan izbor polaznika, što doduše nije bilo izravno u nadležnosti škole, ali je škola za to bila itekako zainteresirana, zatim uređenje i opremanje nastavnih kabineta za potrebe nastave i donošenje novog NPP-a jer je vrijeme trajanja izobrazbe povećano. Dana 25. lipnja 1993., NGSHV-a general Janko Bobetko zapovjedio⁶² je da, sukladno potrebama daljnje izgradnje i razvoja HV-a i obrane RH, postrojbe HV-a do 6. srpnja 1993. predlože kandidate za ZŠŠ "Blago Zadro", a da Kabinet Načelnika GSHV-a i Uprava za školstvo GSHV-a do 16. srpnja izvrše raščlambu dostavljenih prijedloga radi donošenja odluke o izboru kandidata. Prijedloge kandidata trebalo je, prema zapovijedi, dati na osnovu "Kriterija i mjerila za izbor kandidata za ZŠŠ" čiji su elementi bili:

1. Sudjelovanje u Domovinskom ratu

Mjerila:

- a) vremensko trajanje: najmanje jedna i pol godina u obrani ili HV-u,
- b) osobni doprinos (učinkovitost): u Domovinskom ratu kao doprinos obrani RH.

2. Razina obnašanja dužnosti

Mjerila:

⁶¹ Isto, Klasa 602-01/93-01/01, Ur.br. 3068-02/1-93-150.

⁶² Isto, Klasa P. 118-01/93-01/24, Ur.br. 512-06-15-93-85.

- a) u operativnoj HV-u najmanja dužnost: zapovjednik bojne u trajanju ne manjem od 6 mjeseci,
 - b) u Upravi MORH-a ili GSHV-a najmanja dužnost: savjetnik u Upravi u trajanju ne kraćem od 6 mjeseci.
3. Zastupljenost kandidata iz MORH-a i GSHV-a, vidova i ZP-a
- Mjerila:
- a) 75 % iz operativne HV-a i 25 % iz MORH-a ili GSHV-a,
 - b) 70 % iz KoV-a i 30 % iz HRM-a i HRZ-a,
 - c) zastupljenost svih zapovjednih područja (ZP).
4. Osobine kandidata
- Mjerila:
- a) starosna dob: gornja granica 40 godina,
 - b) školska sprema: VŠS/VSS preferabilno, a SSS iznimno,
 - c) psiho-fizički status.
5. Preporuke nadređenih
- Mjerila:
- Preporuke za kandidata s najmanje dvije zapovjedne razine
- a) s drugonadređene ili više razine u odnosu na kandidata,
 - b) s prvonadređene razine u odnosu na kandidata.

Zbog izobrazbe većeg broja slušatelja nego u I. naraštaju, u glavnom nastavničkom objektu u HVU (objekt 58), najprije su uređena i opremljena tri nova kabineta (259, 322, 356), a potom je zatražena od GSHV-a, Uprava za informatiku, da se u ZŠŠ ustroji i kabinet za informatiku. "U kabinetu za informatiku izvodila bi se nastava iz predmeta 'INFORMATIKA' i pojedine teme iz predmeta 'VOĐENJE I ZAPOVJEDANJE I INFORMACIJSKI SUSTAVI', 'TAKTIKA' i 'OPERATIKA'. Kabinet bi služio polaznicima i za izradu seminarskih radova i za izradu završnog samostalnog rada. U pričuveno vrijeme kabinet bi služio polaznicima ZŠŠ za informatičku potporu u drugim predmetima." Informatički kabinet trebao je biti opremljen do 6. listopada 1993. kada je za II. naraštaj planiran početak nastave iz predmeta Informatika.

Struktura novog NPP-a bila je sljedeća.

Temeljem zapovijedi načelnika GSHV-a od 4. rujna 1993.,⁶³ II. naraštaj polaznika ZŠŠ (prvi desetomjesečni), škol. god. 1993./1994., počeo je radom 15. rujna 1993., a školovanje je trajalo do 15. srpnja 1994. Polaznici su bili razriješeni sklopnih dužnosti, ali su zadržali sva prava po zakonu. U Zapovjedništvo ZŠŠ morali su se javiti 14. 9. 1993. Plaću i ostala novčana primanja ostvarivali su preko HVU "Petar Zrinski". Postrojbe HV-a iz čijeg sustava su polaznici došli na izobrazbu bile su dužne obaviti "temeljitu prosudbu glede izbora najboljih zamjena za odabrane polaznike".

Predloženi broj polaznika II. naraštaja ZŠŠ prema Zbornim područjima (ZP), Zapovjedništvima HRZ-a i HRM-a, Podstožernim postrojbama i GSH-a bio je sljedeći: ZP Osijek – 8 polaznika, ZP Split – 7 polaznika, ZP Zagreb – 7 polaznika, ZP Gospić – 3 polaznika, ZP Karlovac – 3 polaznika, ZP Bjelovar – 2 polaznika, Zapovjedništvo HRZ-a – 1 polaznik, Zapovjedništvo HRM-a – 1 polaznik, Podstožerne postrojbe

⁶³ Isto, Klasa 8/93-02/01, Ur.br. 512-06-01-93-15.

GCHV-a – 6 polaznika, GSHV-a/MORH-a – 7 polaznika. Među predloženim polaznicima II. naraštaja bila je i prva žena polaznica ZŠŠ, šef kabineta Ministra obrane, prof. Dunja Zloić.

U početnoj fazi izobrazbe polaznika II. naraštaja, škol. god. 1993./1994., Katedra strategije i taktike ZŠŠ dostavila je 29. 11. 1993. prijedlog HVU "Petar Zrinski" o izučavanju odredbi međunarodnog ratnog prava u ZŠŠ. Inicijativa je vjerovatno bila posljedica seminara održanog u Učilištu za nastavnike i časnike na zapovjednim dužnostima pod nazivom "Međunarodno humanitarno ratno pravo", u organizaciji Političke uprave MORH-a i Međunarodnog komiteta Crvenog križa.⁶⁴ Katedra je, temeljem Naputka o izučavanju odredbi međunarodnog ratnog prava, predložila da se taj nastavni sadržaj realizira za polaznike ZŠŠ u fondu od 5 nastavnih sati u okviru predmeta Vođenje i zapovjedanje, i da se "uzimajući u obzir razinu školovanja i značaj teme, za ovu nastavu angažira stručnjak iz područja prava".⁶⁵

Temeljem prijedloga Katedre strategije i operatike ZŠŠ, koja se pozvala na zaključke Nastavnog zbora ZŠŠ, škola je 24. lipnja 1994. predložila⁶⁶ Pomoćniku NGSHV-a za obuku i školstvo, general bojniku Josipu Ignacu, da se četvorica polaznika II. naraštaja (puk. Drago Matanović, boj. Jasenko Krovinović, boj. Drago Repinc, boj. Ivica Tolić) oslobode izrade završnog ispitnog zadatka iz predmeta Taktika. Škola je prijedlog obrazložila time što su oni "na vrijeme i s najvišim odličnim prosjekom ispunili svoje obveze iz predmeta taktika, a to uključuje kontrolne zadaće, seminarski rad i kolokvij".

Pred kraj izobrazbe polaznici II. naraštaja imali su priliku 30. 6. 1994. prisustvovati predavanju generala dr. Keisslinga i brigadira Gerhardta na temu "Njemačke obrambene snage unutar NATO -a".⁶⁷ Gostovanja stranih vojnih dužnosnika u ZŠŠ prakticiran je i u sljedećim naraštajima.

5.2. Uvođenje diplomskih radova kao završnog dijela izobrazbe

U sklopu izobrazbe svaki polaznik II. naraštaja bio je dužan izraditi završni rad (diplomski) na temu iz Domovinskog rata i ustrojavanja HV-a, i po zapovijedi NGSHV-a predati ga u školu do 7. srpnja 1994. Ovo je bila nova obveza polaznika ZŠŠ, jer kao što je već spomenuto, polaznici I. naraštaja nisu imali takvu obvezu. Rezultirala je zbog produženja izobrazbe od tri i šest na deset mjeseci i želje da se na kraju izobrazbe polaznicima pruži mogućnost samostalne i kreativne izrade jedne cjelovitije taktičko-operativne zadaće. Tijekom izrade diplomskog rada, polaznici su imali pomoć i sugestije mentora. Rad su branili u vremenu od 15. 7. do 20. 7. 1994. pred komisijama koje je obrazovala škola, a sukladno Planu rada komisije za obranu završnih radova ZŠŠ i "Uputama o rado mentora i komisija za obranu završnih radova polaznika ZŠŠ". Dana 5. svibnja 1994., Uprava za školstvo, Sektora za obuku i školstvo GSHV-a, donijela je opširne "Upute o radu mentora i komisija za obranu završnih samostalnih radova polaznika ZŠŠ", koje se sastoje od tri dijela. U prvom dijelu Uputa

⁶⁴ Isto, Klasa 602-01/93-01/48, Ur.br. 512-14-05/93-725.

⁶⁵ Isto, Klasa 602-01/93-01/01, Ur.br. 3068-02/3-93-05.

⁶⁶ Isto, Klasa 602-01/94-01/23, Ur.br. 3068-02/3-94-07.

⁶⁷ Isto, Klasa 602-01/94-01/61, Ur.br. 94-01.

govori se o izboru tema diplomskih radova i zadaćama mentora: naslov teme diplomskog rada polaznika određuje Načelnik GSHV-a na osnovu prijedloga Nastavnog zbora ZŠŠ, Zapovjedništva HVU "Petar Zrinski", Uprave za školstvo i Pomoćnika NGSHV-a za obuku i školstvo; svakom polazniku pri izradi diplomskog rada obvezno se određuje mentor iz redova iskusnih nastavnika Učilišta, visokih časnika GSHV-a, MORH-a, HRM-a, HRZ-a i ZP-a, ili iz redova istaknutih vanjskih suradnika škole; mentora na prijedlog Nastavnog zbora ZŠŠ i Sektora za obuku i školstvo GSHV-a određuje Načelnik GSHV-a, jednom se mentoru mogu dodijeliti najviše 4 polaznika, a kada se polazniku pored mentora dodjeljuje i konzultant, tada mentor može voditi najviše 5 polaznika u izradi diplomskih radova; mentor s polaznikom mora održati najmanje dvije konzultacije mjesečno. U drugom dijelu Uputa točno je određen stručni i metodički aspekt obrade teme diplomskog rada, naglašena je odgovornost mentora za kvalitetnu obradu teme i naznačen način rješavanja mogućih konceptijskih i stručnih neslaganja između mentora i polaznika koji izrađuje diplomski rad. Bez pismene suglasnosti mentora da rad zadovoljava, polaznik nije mogao izaći pred komisiju i braniti rad. U trećem dijelu Uputa utvrđena je procedura obrane diplomskog rada: polaznik je mogao pristupiti obrani diplomskog rada samo ako je ispunio sve obveze predviđene NPP-om i ako su mu diplomski rad prihvatili i pozitivno ocijenili mentor i komisija za obranu rada. Usmena obrana diplomskog rada bila je javna, a odvijala se na sljedeći način: obranu rada otvorio je predsjednik komisije, mentor je dao kratak prikaz i ocjenu rada, te podatke o polazniku, polaznik je u usmenom izlaganju dao kraći prikaz sadržaja i osvrt na rezultate i zaključke koji proizlaze iz rada, članovi komisije postavljali su polazniku pitanja (od 1 do 3) iz okvira predmetne građe na koja je morao pozitivno odgovoriti; predsjednik komisije bi nakon konzultacija s ostalim članovima komisije zaključio obranu diplomskog rada i odredio ocjenu diplomskog rada kao srednju vrijednost ocjene pismenog rada i usmene obrane rada; komisija bi nakon završene obrane rada odredila konačni uspjeh izobrazbe polaznika i priopćila mu ocjenu diplomskog rada, usmene obrane rada i ukupnu ocjenu izobrazbe.

U diplomskim radovima polaznika bila su obuhvaćena njihova iskustva iz Domovinskog rata, a pisali su o najrazličitijim temama i svim vidovima i rodovima HV-a. Primjeri tema polaznika II. naraštaja:

- "Pješačka brigada u napadu iz pokreta na brdskom zemljištu",
- "Psihološke operacije neprijatelja u Domovinskom ratu",
- "Političke i vojne značajke djelovanja neprijatelja u Domovinskom ratu",
- "Elektroničko djelovanje u funkciji obavještajnog osiguranja",
- "Metodički temelji uvježbavanja zapovjedništva i stožera",
- "Gmtbr u napadu s nasilnim prelaskom rijeke",
- "Etika zapovijedanja u HV-u",
- "Protudiverzantski i protuteroristički boj",
- "Raščlamba izvođenja operacije Maslenica",
- "Mogućnost primjene informatičke tehnologije u radu zapovjedništva brigade HV",
- "Brigada raketa obala – more u pomorskoj obrani",
- "Uloga menagmenta u vođenju vojne organizacije".

Nakon završetka izobrazbe polaznika II. naraštaja, radi sustavnog i objektivnog vrednovanja rada i unapređenje nastavnog procesa u ZŠŠ, Sektor za obuku i školstvo GSHV-a zapovjedio je da se u ZŠŠ dana 20. srpnja 1994., u suradnji s Upravom za školstvo GSHV-a održi "Raščlamba školovanja II. naraštaja Zapovjedno-stožerne škole".⁶⁸ Raščlambom su bila obuhvaćena ista ona pitanja koja su bila tema dnevnog rada kod raščlambe izobrazbe polaznika I. naraštaja u lipnju 1993.

6. III. NARAŠTAJ ZŠŠ (ŠKOLSKA GODINA 1994./1995.)

6.1. Temeljne smjernice izrade metodičkih naputaka za izvedbu nastave

Kako bi izobrazba polaznika III. naraštaja ZŠŠ bila što kvalitetnije realizirana, general bojnik Josip Ignac, pročelnik Sektora za obuku i školstvo GSHV-a, dostavio je ZŠŠ krajem rujna 1994., na osnovu zapovijedi načelnika GSHV-a od 2. srpnja 1994., "Temeljne smjernice za izradbu metodičkih naputaka za izvedbu nastave iz predmeta po NPP-u u ZŠŠ". Na temelju ovih smjernica svi nastavnici ZŠŠ bili su obvezni do 15. 10. 1994. izraditi za svoj predmet metodičke naputke. U temeljnim smjernicama nastavnici se naglašavalo da struktura metodičkih naputaka u načelu mora sadržavati sljedeće: Cilj i zadaci predmeta u okviru općih i posebnih ciljeva izobrazbe, Izbor i raspored građe u predmetu, pri čemu valja odrediti redoslijed nastavnih sadržaja i naglasiti širinu (ekstenzitet) i dubinu (intenzitet) njihovog prezentiranja, Korelaciju nastavnih sadržaja unutar i između predmeta, Mogućnosti odgojnog djelovanja prema pojedinim temama u cjelini predmeta, naglašavajući pozitivna iskustva iz Domovinskog rata, hrvatske vojne i političke povijesti i sl., Didaktička načela, važna za konkretan predmet i pojedine teme u predmetu, Nastavne metode koje će se koristiti pri obradi sadržaja nastavnog predmeta, i specifičnost uporabe pojedinih metoda koje dolaze u teorijskoj i praktičnoj nastavi, Oblike nastave (predavanja, vježbe, seminari, konzultacije, mentorstvo, ispiti), Razinu potrebne tvarne tehničke potpore nastave, Popis nastavne literature, Načine provjeravanja i ocjenjivanja polaznika (kolokviji, seminarski radovi, praktični radovi, pismeni i usmeni ispiti i sl.), Načine pripremanja nastavnika za nastavu. Nastavnici su upozoreni da metodički naputak mora biti jasan, jezgrovit i nedvosmislen.

U tijeku priprema za početak izobrazbe polaznika III. naraštaja, načelnik GSHV-a, general Janko Bobetko, zapovjedio je 2. rujna 1994.⁶⁹ predradnje koje trebaju izvršiti Personalna uprava MORH-a, Uprava za školstvo GSHV-a, Sektor za operativno plansku logistiku GSHV-a, Uprava za nabavu MORH-a, HVU "Petar Zrinski" i Zapovjedništvo ZŠŠ. Personalna uprava MORH-a bila je obvezna do 12. rujna 1994. dostaviti GSHV-u na uvid prijedloge zastupnika "na sklopnim dužnostima izabranih polaznika i pripremiti zapovijedi o zastupanju", Uprava za školstvo GSHV-a bila je dužna, u

⁶⁸ Isto, Klasa 602-01/94-01/77, Ur.br. 512-06-15-94-33.

⁶⁹ Isto, Klasa 602-01/94-01/89, Ur.br. 512-06-15-94-55.

suradnji sa Zapovjedništvom ZŠŠ dopuniti i izmijeniti NPP-e i podnijeti ih na odobrenje GSHV-u do 16. rujna 1994., te do 26. rujna 1994. sačiniti Upute za vrednovanje i ocjenjivanje polaznika izobrazbe; Sektor za operativno plansku logistiku GSHV-a i Uprava za nabavu MORH-a bili su obvezni osigurati tvarnu potporu nastavnom procesu i prijevod strane literature. Zapovjedništva ZŠŠ i HVU "Petar Zrinski" imala su obvezu zapovijedima utvrditi sve potrebne mjere, organizacijska, materijalna i ostala pitanja od važnosti za uspješan rad škole. Zapovjedništvo ZŠŠ posebno je bilo odgovorno za organizaciju i provedbu didaktičko-metodičke pripreme nastavnika u razdoblju od 26. do 30. rujna 1994., za izradu gantograma nastavnog procesa za cijeli tijek izobrazbe i za nabavu elaborata taktičkih vježbi "Krndija '94", "Bandijera '94" i "Zahumlje '94" za potrebe polaznika. Iz dopisa škole od 6. 9. 1994. vidljivo je da je ona, temeljem zapovijedi NGS HV-a generala zbora Janka Bobetka, od ZP Split i zatražila elaborat PV "Bandijera '94".⁷⁰

6.2. Struktura polaznika III. naraštaja

III. naraštaj polaznika ZŠŠ, škol. god. 1994/1995., počeo je radom 3. listopada 1994. U spomenutoj zapovijedi⁷¹ načelnika GSHV-a generala Janka Bobetka od 2. rujna 1994. o početku izobrazbe III. naraštaja bilo je navedeno da će broj polaznika III. naraštaja biti 46 i da ih treba ustrojiti kao tri nastavne skupine. No, to nije bio konačan broj polaznika. U izvješću iz početka listopada 1994. o početku školovanja kaže se da "od 50 polaznika sa popisa za školovanje kojeg je ZŠŠ dobio od Personalne uprave MORH-a na školovanje se javilo 49, a jedan dosad nije došao i to pukovnik Ivan Stanić iz HVO".⁷² Međutim, u Izvješću o prijemu polaznika od 26. 10. 1994., načelniku GS HV-a⁷³ generalu J. Bobetku, zapovjednik škole naveo je da su "sada na školovanju u ZŠŠ 53 polaznika". Sukladno zapovijedi NGS da se u ZŠŠ ustroje tri nastavne skupine, Zamjenik zapovjednika HVU "Petar Zrinski", brigadir Veselko Gabričević, odredio je 23. 9. 1994. za zapovjednike tih skupina brig. Ivana Bačića, brig. Rodoljuba Barića i brig. Franju Pavičića, i obvezao zapovjednika ZŠŠ da propiše njihova prava i obveze u okviru novih dužnosti.⁷⁴ I u Izvješću o stanju u ZŠŠ od 13. 12. 1994.⁷⁵ navedeno je da je broj polaznika III. naraštaja 53 časnika. Prema izvješću struktura stručne spremlje polaznika, njihovih činova, dužnosti koje su obnašali prije dolaska u školu i Zbornih područja (ZP) iz kojih su došli bili su sljedeći:

- a) – 19 polaznika s VSS ili VŠS (38 %)
- 34 polaznika sa SSS (63 %)

- b) – 4 brigadira
- 26 pukovnika

⁷⁰ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-42.

⁷¹ Isto, Klasa 602-01/94-01/89, Ur.br. 512-06-15-94-55.

⁷² Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-43.

⁷³ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-52.

⁷⁴ Isto, Klasa 118-01/94-01/02, Ur.br. 3068-04-94-86.

⁷⁵ Isto, Klasa 602-01/94-01/23, Ur.br. 3068-01-94-15.

- 18 bojnika
- 5 satnika
- c) – 21 zapovjednik brigade, pukovnije ili slične zapovjedne dužnosti u HRM-u i HRZ-u i PZO-u
 - 4 načelnika stožera brigada ili pukovnija
 - 9 zapovjednika bojni
 - 1 zapovjednik satnije
 - 18 ostalo (stožerne, političke, logističke i sl. dužnosti)
- d) – 8 iz ZP Osijek
 - 1 iz ZP Bjelovar
 - 6 iz ZP Zagreb
 - 2 iz ZP Karlovac
 - 2 iz ZP Gospić
 - 9 iz ZP Split
 - 3 iz HRM-a
 - 3 iz HRZ-a i PZO-a
 - 3 iz 1. HGZ-a
 - 6 iz GSHV-a i podstožernih postrojbi
 - 10 iz MORH-a.

Iako su – s obzirom na iskustva izobrazbe iz prethodna dva naraštaja – pripreme za III. naraštaj pojačane, ipak su i dalje postojali problemi vezani uz nastavnički kadar i brojna materijalna i druga ograničenja u realizaciji nastave. Već 5. listopada 1994. Zapovjednik ZŠŠ, brig. Miroslav Jerzečić, uputio je zamolbu⁷⁶ Sektoru za obuku i školstvo GSHV-a da školi osigura predavače za temu br. 7: "Oružane snage NATO saveza i drugih država". Zapovjednik je ustvrdio "da se radi o vrlo značajnim temama koje se prvi put izvode u ZŠŠ, te da iskustvo nastavnika i dostupna literatura ne omogućuju kvalitetnu pripravu i izvođenje nastave po navedenoj temi". Pozivajući se na zapovijed NGSHV-a od 2. rujna 1994., predložio je da se predavači osiguraju "preko nadležnih Uprava MORH-a i GSHV-a, kao i preko vanjskih suradnika... Ukoliko to nije moguće (ili nije moguće za sve podteme), molimo Vas da preko nadležnih Uprava MORH-a i GSHV-a pokušate osigurati potrebnu literaturu pomoću koje će se za nastavu pripremiti nastavnici u ZŠŠ". U zamolbi je Zapovjednik napomenuo da se Obavještajna uprava GSHV-a, na sastanku s nastavnicima ZŠŠ, već izjasnila da ima predavače za podteme 7.3. i 7.4., ali ne i za podteme 7.1. i 7.2. Dva mjeseca kasnije, 30. 11. 1994., novi zapovjednik ZŠŠ, brigadir Ivan Tonković, morao je Upravu za školstvo GS HV-a ponovno podsjetiti na zapovijed NGS HV-a od 2. 9. 1994., prema kojoj se za rad ZŠŠ moraju osigurati nastavna sredstva i pomagala.⁷⁷ Kako ona nisu bila osigurana do tog vremena, brigadir Ivan Tonković je inzistirao da se spomenuta

⁷⁶ Isto, Klasa 602-01/94-01/23, Ur.br. 3068-02/3-94-10.

⁷⁷ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-64.

zapovijed realizira u što kraćem roku, naglašavajući da je posebno žurna nabavka jednog kvalitetnog grafoskopa.

6.3. Upute o provjeravanju i ocjenjivanju polaznika ZSŠ

Nakon početka izobrazbe polaznika III. naraštaja, Sektor za obuku i školstvo GSHV-a dostavio je školi na očitovanje Upute o provjeravanju i ocjenjivanju polaznika ZSŠ,⁷⁸ koje je bio obvezan izraditi prema zapovijedi načelnika GSHV-a od 2. rujna 1994. U Uputama se kaže da su donesene "na temelju dosadašnjeg iskustva s prethodna dva naraštaja polaznika ZSŠ, ukazanih potreba i prijedloga za izmjenu postojeće Upute o ocjenjivanju polaznika, a s ciljem ujednačavanja kriterija i što veće objektivnosti pri ocjenjivanju polaznika", i da se ne mogu shvatiti kao "recept" nego kao smjernice pri ocjenjivanju. Prema Uputama, "nastavnik na početku školovanja upoznaje polaznike s nastavnim planom i programom predmeta koji predaje, svojim zahtjevima prema polaznicima, načinima praćenja, provjeravanja i posebice kriterijima ocjenjivanja". Od nastavnika se tražilo da znanje polaznika provjeravaju i ocjenjuju tijekom nastave, a konačnu ocjenu utvrđuju na kolokvijima i ispitima u vremenu predviđenom za tu aktivnost. Prilikom provjeravanja i ocjenjivanja znanja polaznika u ZSŠ u Uputama se naglašava važnost kombiniranja pismenih i usmenih ispita, jer se pismenim ispitivanjem "dobiva uvid u formalno faktografska i statična znanja, a usmenim ispitivanjem u dinamična, aplikativno-kreativna znanja, koja su nužna za kasnije uspješno obavljanje zapovjedno-stožernih dužnosti". Naglašen je i oblik praktičnog provjeravanja znanja (seminarski radovi, trenaži, taktičke zadaci i sl.) jer se, prema uputama, polaznici na taj način dodatno aktiviraju u samostalnom radu.

Predmeti iz kojih je vršeno provjeravanje i ocjenjivanje podijeljeni su u ZSŠ na predmete iz kojih se polagao ispit i razina znanja polaznika ocjenjivala ocjenama od nedovoljan (1) do izvrstan (5), i na obvezne i izborne predmete u kojima su polaznici polagali kolokvij, a znanje se ocjenjivalo ocjenom "položio" ili "nije položio". Polaznici su bili dužni položiti kolokvij iz svih obveznih predmeta, a od više ponuđenih izbornih predmeta iz jednog predmeta prema svom izboru. Podjela predmeta bila je sljedeća:

Ispitni predmeti

- Vojna psihologija
- Psihološki-specijalni rat
- Hrvatska vojna i politička povijest i Domovinski rat
- Vojni zemljopis
- Vođenje i zapovijedanje
- Taktika
- Logistika

Kolokvijalni predmeti

a) Obvezni predmeti

- Vojno-informativna djelatnost
- Metodologija znanstveno-istraživačkog rada i ratne vještine
- Strani jezik
- Tjelovježba

b) Izborni predmeti

- Informatika

⁷⁸ Isto, Klasa 602-01/94-01/134, Ur.br. 512-06-15-94-53.

- Strategija obrane RH
- Temelji operatike
- Složeni borbeni sustavi
- Vojna topografija
- Taktika HRZ i PZO
- Taktika HRM.

Na kraju izobrazbe polaznici ZŠŠ bili su obvezni izraditi završni ili diplomski rad koji se kao i ispitni predmeti ocjenjivao ocjenama izvrstan, vrlo dobar, dobar, dovoljan i nedovoljan. Polaznici nisu mogli pristupiti obrani diplomskog rada ukoliko prethodno nisu položili sve predviđene ispite i kolokvije.

Opći uspjeh polaznika utvrđivao se po završetku obrane diplomskog rada, sukladno Uputama o radu mentora i komisija za obranu diplomskih radova polaznika ZŠŠ, a proizlazio je iz prosječne ocjene nastavnih predmeta iz kojih se polagao ispit (bez ocjene Taktike), ocjene Taktike i prosječne ocjene izrade i obrane diplomskog rada. Opći uspjeh izračunavao se prema formuli:

$$OU = \frac{POP + OT + PODR}{3}^{79}$$

Ocjene općeg uspjeha bile su:

- izvrstan, ako je srednja ocjena najmanje 4,50,
- vrlo dobar, ako je srednja ocjena najmanje 3,50,
- dobar, ako je srednja ocjena najmanje 2,50,
- dovoljan, ako je srednja ocjena najmanje 2,00,
- nedovoljan, ako polaznik ima i jednu negativnu ocjenu.

Uputa o provjeravanju i ocjenjivanju polaznika ZŠŠ jamčila je polaznicima veliku objektivnost u vrednovanju njihovog znanja za vrijeme izobrazbe. Ukoliko polaznik prvi put ne bi položio ispit iz nekog predmeta, imao je pravo polagati ispit iz tog predmeta još dva puta. Drugi put ispit bi opet polagao pred nastavnikom tog predmeta, a treći put pred ispitnom komisijom koju je odredio zapovjednik ZŠŠ. Ukoliko bi polaznik bio nezadovoljan ocjenom iz pojedinog predmeta, imao je pravo u roku od 24 sata od priopćenja ocjene podnijeti pismeni prigovor zapovjedniku ZŠŠ. Zapovjednik bi u roku od 24 sata razmotrio prigovor polaznika i ako bi ga prihvatio, predložio je zapovjedniku HVU komisiju od tri člana koja je trebala ponovno ispitati polaznika. Komisija se sastojala od predmetnog nastavnika koji je ocijenio polaznika i dva nastavnika iz iste ili srodne skupine predmeta, a bila je dužna polaznika ispitati najkasnije u roku od tri dana nakon usvajanja prigovora. Na komisijski utvrđenu ocjenu polaznik nije imao pravo prigovora. U slučaju da zapovjednik ZŠŠ odbije prigovor polaznika na ocjenu, Upute su polaznicima omogućavale da se dalje žale zapovjedniku HVU. Ako bi uslijedila i njegova odbijenica, to je značilo kraj žalbenog postupka, i ocjena bi postala konačna.

U Uputama je bio sadržan i važan motivacijski element u vezi s provjeravanjem i ocjenjivanjem. Bilo je određeno da se "polaznici koji su tijekom izvedbe nastavnog plana i programa predmeta postigli iznimne rezultate, aktivno sudjelovali u nastavnom

⁷⁹ OU = opći uspjeh; POP = prosječna ocjena predmeta bez ocjene Taktike; OT = ocjena Taktike; PODR = prosječna ocjena diplomskog rada.

procesu (seminarski i praktični radovi, rezultati u ostalim oblicima provjeravanja znanja), mogu osloboditi polaganja ispita". Odluku o oslobađanju polaznika od polaganja ispita donosio je zapovjednik ZŠŠ, na prijedlog predmetnog nastavnika i Nastavničkog zbora. Ova se odredba nije odnosila na izradu i obranu diplomskog rada.

Tijekom izobrazbe polaznika III. naraštaja za polaznike je bilo planirano, kao što je to bio slučaj i kod polaznika II. naraštaja, da slušaju predavanja stranih vojnih dužnosnika. Tako je za 8. odnosno 13. prosinca 1994. bilo planirano predavanje njemačkog vojnog izaslanika pukovnika Peera Schwana. Tema predavanja bila je "Organizacija, ciljevi i način funkcioniranja NATO saveza".⁸⁰

Polaznici III. naraštaja slušali su, kao i polaznici I. i II. naraštaja, visokostručne časnike HV-a kao predavače pojedinih tema u nekim predmetima. Na primjer, 20. 4. 1995. ZŠŠ je obavijestio general bojnika Petra Stipetića u GSHV-u⁸¹ da je tema "Ustroj MORH i GS HV i temeljne zadaće sektora i uprava te vertikalne i horizontalne veze u sustavu VIZ -a" iz predmeta Strategija obrane RH, za koju je on planiran kao predavač, predviđena u rasporedu sati za dan 25. svibnja 1995. u vremenu od 10,10 do 12,00. Istoga dana obaviješteni su o svojim predavanjima u školi i general pukovnik Josip Lucić i general bojnik Vinko Vrbanc. General Josip Lucić, glavni inspektor OSRH-a, bio je određen kao predavač teme "Razvoj oružanog otpora agresiji i stvaranje HV-a" iz predmeta Hrvatska vojna i politička povijest i Domovinski rat za 26. 5. 1995.,⁸² a general Vinko Vrbanc iz Operativne Uprave GSHV-a 19. 5. 1995. za temu "Metodologija izradbe ratnih planova" iz predmeta Strategija obrane RH i teme "Operacija Vukovar obrana Osijeka i Vinkovaca" iz predmeta Hrvatska vojna i politička povijest i Domovinski rat 26. 5. 1995.⁸³ Predavači su bili zamoljeni da pripremljeni materijal po temama dostave ranije u ZŠŠ kako bi se mogao umnožiti i prije predavanja podijeliti polaznicima.

Na traženje Ureda za vojne izaslanike i protokol, ZŠŠ je 22. 12. 1994. dostavio ovom tijelu popis od 16 polaznika III. naraštaja koji su bili zainteresirani za rad u vojnoj diplomaciji RH.⁸⁴ Starosna dob polaznika bila je od 24 do 38 godina. Zanimljivo je primijetiti da je jedan od polaznika najviše škole HV-a imao samo 24 godine i čin pukovnika. Stručna sprema kandidata za vojnu diplomaciju kretala se od srednje do visoke stručne spreme: 50 % kandidata imalo je srednju stručnu spremu, 25 % višu stručnu spremu i 25 % visoku stručnu spremu. Po činu 1 je bio brigadir, 6 pukovnika i 2 satnika.

Na dan 19. siječnja 1995., NGSHV zapovjedio⁸⁵ je, radi sustavnog praćenja i unapređenja izobrazbe polaznika III. naraštaja ZŠŠ, da se ustroji Nastavni zbor III. naraštaja. Zbor su činili Zapovjednik ZŠŠ, Pomoćnik NGSHV-a za obuku i školstvo, Načelnik uprave za školstvo, Zapovjednik HVU, Pomoćnik zapovjednika HVU za PD, Pomoćnik zapovjednika HVU za nastavu, te 19 nastavnika. Nastavnici su bili: brigadiri

⁸⁰ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-65.

⁸¹ Isto, Klasa 818-06/95-01/02, Ur.br. 3068-02/3-95-62.

⁸² Isto, Klasa 818-06/95-01/02, Ur.br. 3068-02/3-95-64.

⁸³ Isto, Klasa 818-06/95-01/02, Ur.br. 3068-02/3-95-63.

⁸⁴ Isto, Klasa 602-01/94-01/01, Ur.br. 3068-02/3-94-71.

⁸⁵ Isto, Klasa 818-07/95-01/02, Ur.br. 512-06-15-95-3.

Vlado Hodalj, Rodoljub Barić, Franjo Pavičić, Željko Gašparić, Ilija Maričić, Ivan Pokaz, Franjo Koržinek, Ivan Rašić, kbb Augustin Kontrec, pukovnici Josip Tuličić, Vjekoslav Stojković, Boris Škoti, Matija Pavlović, bojnik Ivan Beš, dr. Ivo Paić, dr. Nikola Lebeda, prof. Anđelko Mijatović, prof. Željko Pavlina, prof. Matija Aračić. Zadaci i uloga Nastavnog zbora nisu se mijenjali u odnosu na 1993. godinu.

Do kraja veljače 1995. bile su definirane teme završnih radova i polaznicima određeni mentori. Taj je naraštaj imao i planiranu metodičku pripremu za izradu završnih radova, što II. naraštaj nije imao, a I. naraštaj nije imao jer nije imao ni završne radove. U zapovijedi NGSHV-a od 17. siječnja 1995.⁸⁶ dana su rješenja i za one polaznike koji eventualno iz objektivnih razloga ne uspiju do kraja škol. god. 1994./1995. izvršiti ovu zadaću. Određeno je: "Polaznike koji iz opravdanih razloga neće moći izraditi diplomatske radove na vrijeme, uputiti u njihove postrojbe i omogućiti im predaju i obranu predmetnih radova u razdoblju od 02. do 20. listopada 1995. Polaznici koji ne ispune nastavne obveze i ne obrane diplomski rad do 20. listopada 1995. obvezni su izabrati novu temu diplomskog rada, koji moraju obraniti tijekom 1996. U protivnom gube pravo daljnjeg školovanja na ZŠŠ". Primjeri realiziranih tema diplomskih radova polaznika III. naraštaja:

"Posebni oblici djelovanja u napadnim operacijama HV",

"Definiranje ustroja OSRH u miru i ratu",

"Desantiranje i potpora ojačane gardijske satnije u napadnoj operaciji",

"Povijesne i sustavno strategijske značajke domobranstva".

Na završetku izobrazbe III. naraštaja, Načelnik GSHV-a, general Zvonimir Červenko, izdao je zapovijed kojom se polaznicima toga naraštaja, koji su uspješno završili izobrazbu, osigurava raspored u postrojbe HV-a prema osiguranom rasporedu u tim postrojbama. Polaznicima je ostavljena mogućnost prigovora na raspored, ali su raspored bili dužni prihvatiti i stupiti na dužnost, te je obnašati dok se prigovor eventualno ne riješi pozitivno. Svi polaznici koji su uspješno i na vrijeme završili izobrazbu dobili su nagradni dopust u razdoblju od 25. kolovoza 1995. do 4. rujna 1995.

Završetak izobrazbe polaznika III. naraštaja svečano je obilježen u ZŠŠ. 25. 8. 1995., a nazočni su bili Zamjenik ministra obrane Josip Juras i Načelnik GSHV-a, general zbora Zvonimir Červenko.

6.4. Imenovanje ZŠŠ imenom general bojnika Blage Zadre

Pri završetku izobrazbe polaznika III. naraštaja ZŠŠ, pokrenuta je inicijativa da se ova najviša obrazovna institucija u HV-u nazove imenom poginulog generala branitelja Vukovara Blage Zadre. Inicijativni odbor za obilježavanje 4. obljetnice pogibije generala Blage Zadre, u ime kojeg se potpisao general zbora Ante Roso, dostavio je 28. lipnja 1995. Ministarstvu obrane RH prijedlog obilježavanja obljetnice i u okviru njega prijedlog za novim imenom Škole: "Ove bismo godine željeli učiniti još jedan korak dalje, a to je da trajno obilježimo život, djelo i žrtvu velikog hrvatskog borca.

⁸⁶ Isto, Klasa 818-07/95-174/01, Ur.br. 512-05-15-95-1.

Članovi ovog Odbora predlažu da se u okviru HVU "Petar Zrinski" najviša časnička škola u HV-u – ZAPOVJEDNO-STOŽERNA ŠKOLA nazove imenom pokojnog general bojnika Blage Zadre".⁸⁷

Dana 11.10.1995., Ministar obrane Gojko Šušak izdao je zapovijed kojom se ZSŠ u HVU "Petar Zrinski" označava imenom "Blago Zadro", a provedba zapovijedi povjerena je zapovjedniku HVU "Petar Zrinski".⁸⁸ Svečanost proglašenja škole novim imenom održana je 16. 10. 1995. Uz obitelj pokojnog generala Zadre i brojne Vukovarce, svečanosti su prisustvovali ministar Juraj Njavro, generali Josip Lucić i Slavko Barić, te drugi vojni i građanski dužnosnici.⁸⁹

7. IV. REDOVITI NARAŠTAJ I I. IZVANREDNI NARAŠTAJ ZSŠ (ŠKOLSKA GODINA 1995./1996.)

7.1. Oštriji kriteriji odabira kandidata

Od 1995. izobrazba najviših časnika HV-a bila je organizirana u ZSŠ kao redovita i kao izvanredna izobrazba. Radilo se o IV. redovitom naraštaju i I. izvanrednom naraštaju ZSŠ, čija je izobrazba prema zapovijedi⁹⁰ Načelnika GSHV-a, general zbora Zvonimira Červenka, od 11. 9. 1995. počela 2. listopada 1995. S obzirom da je od donošenja "Kriterija i mjerila za izbor kandidata za ZSŠ", prema kojima je vršen izbor polaznika II. i III. naraštaja prošlo dvije godine, Personalna uprava MORH-a je u svom dopisu od 21. ožujka 1995.,⁹¹ u kome je tražila prijavljivanje kandidata za ZSŠ od svih postrojbi, Zapovjedništava ZP, Uprava MORH-a i GSHV-a, HRZ-a i HRM-a, postavila oštrije kriterije. Kandidati za polaznike ZSŠ morali su sada ispunjavati sljedeće uvjete:

- sudjelovanje u Domovinskom ratu u neprekidnom trajanju najmanje tri godine, osobni doprinos u Domovinskom ratu i obrani,
- u operativnim postrojbama najniža razina dužnosti morala je biti zapovjednik bojne u trajanju ne manjem od 8 mjeseci, a u upravi MORH-a ili GSHV-a obnašanje dužnosti najmanje savjetnika u trajanju ne manjem od 12 mjeseci,
- kandidat je morao imati najniži ustrojbeni čin bojnika,
- osobine kandidata i preporuke iste kao i za I. i II. naraštaj.

Za provedbu nastave u ZSŠ "Blago Zadro" u škol. god. 1995./1996. bile su ustrojene tri nastavne skupine kod polaznika redovite izobrazbe i jedna nastavna skupina za polaznike izvanredne izobrazbe. Navedenom zapoviješću od 11. 9. 1995. NGSHV je, kao i prije početka izobrazbe ranijih naraštaja, obvezao Zapovjedništvo HVU "Petar Zrinski", Zapovjedništvo ZSŠ "Blago Zadro", Upravu za školstvo GSHV-a, ostale sektore i uprave GSHV-a te Zapovjedništva ZP-a, HRM-a, HRZ-a i PZO-a, da pridonesu

⁸⁷ Isto, Dopis je bez klase i urudžbenog broja.

⁸⁸ Isto, Klasa 818-07/95-01/01, Ur.br. 512-01-95-4948.

⁸⁹ Isto, Klasa 804-01/95-02/02, Ur.br. 3068-01-95-42.

⁹⁰ Isto, Klasa 818-07/95-01/16, Ur.br. 512-06-17-95-1.

⁹¹ Isto, Klasa 818-07/95-01/07, Ur.br. 512-20-05-95-07.

učinkovitijoj izobrazbi polaznika ZSŠ. Zapovjedništvo HVU "Petar Zrinski" bilo je dužno prije početka izobrazbe, u vremenu od 25. do 29. 9. 1995., organizirati didaktičko-metodičke pripreme nastavnika.

U izvođenje nastavnog procesa, pored stalnih nastavnika i dotadašnje prakse angažiranja istaknutih časnika MORH-a i GSHV-a, te vanjskih predavača, prvi put su kao predavači angažirani i djelatnici Odjela MPRI-a – DTAP-a. Razlog je bila realizacija nekih predmeta prema programu MPRI-a – DTAP-a, što je vidljivo iz NPP-a škole. Od vanjskih suradnika – predavača, Ugovori o autorskom djelu prije početka škol. god. 1995./1996. bili su potpisani sa sljedećim predavačima: dr. Branko Dubravica, dr. Ivo Paić, dr. Nikola Lebeda, dr. Marko Sapunar, mr. Ante Barišić, prof. Ante Fulgosi i prof. Anđelko Mijatović.⁹² Izobrazba redovitog naraštaja trajala je i dalje jednu godinu (dva semestra), a izvanrednog naraštaja dvije godine (četiri semestra). Polaznici redovitog naraštaja bili su kao i raniji naraštaji oslobođeni dotadašnjih dužnosti i jedini zadatak bila im je izobrazba, dok su izvanredni polaznici tijekom izobrazbe i dalje obnašali svoje časničke dužnosti. Izvanredni polaznici boravili su u svojim prebivalištima, jer su se obrazovali uz rad, a redoviti u Učilištu, osim ako su bili iz Zagreba ili iz neposredne blizine.

Broj polaznika u IV. redovnom naraštaju bio je 52, a u I. izvanrednom naraštaju 22 polaznika.

7.2. Uvođenje pripremne izobrazbe

Prije početka izobrazbe IV. redovitog i I. izvanrednog naraštaja ZSŠ, u HVU "Petar Zrinski" organizirani su 11. rujna 1995. uobičajeni zdravstveni i psihoški pregledi polaznika,⁹³ a prvi put je organizirana i pripremna izobrazba za polaznike. Taj vid izobrazbe u trajanju od mjesec dana organiziran je za one polaznike "koji nemaju prethodno završenu časničku školu, razine zapovjednika bojne".⁹⁴ Pripremna izobrazba organizirana je u HVU "Petar Zrinski" u dva dijela u razdoblju od 4. 9. do 29. 9. 1995.:

- od 4. 9. do 15. 9. 1995. opće vojna i vojno-stručna izobrazba s rješavanjem taktičkih zadataka razine bojne,
- od 18. do 29. rujna 1995. pripremna izobrazba svih polaznika ZSŠ prema programu MPRI – DTAP.

Za realizaciju pripremne izobrazbe bio je odgovoran Zapovjednik HVU "Petar Zrinski", a za praćenje i nadzor izobrazbe, Sektor za obuku i školstvo GSHV-a, posebno Pomoćnik NGSHV-a za obuku i školstvo – general bojnik Franjo Feldi.

Svečanost povodom početka izobrazbe održana je u ZSŠ 6. 10. 1995., a uz ostale uzvanike nazočili su joj ispred MORH-a i GSHV-a generali Pavao Miljavac i Krešimir Ćosić, stožerni brigadir Marinko Krešić i puk. Dušan Viro.

⁹² Isto, Klasa 818-07/95-01/15, Ur.br. 512-20-05 95-100.

⁹³ Isto, Klasa 818-07/95-01/07, Ur.br. 512-20-05-95-74.

⁹⁴ Isto, Klasa 818-07/95-01/17, Ur.br. 512-06-15-95-1.

7.3. Novi Nastavni planovi i programi

U pripremama za početak izobrazbe polaznika IV. naraštaja i I. izvanrednog naraštaja, inoviran je NPP za redovite polaznike i sačinjen prvi put NPP za izvanredne polaznike. Vezano uz realizaciju tog zadatka brigadir Mirko Šundov, koji je zastupao Pomoćnika NGSHV-a, sazvao je 2. sjednicu predstavnika uprava MORH-a i GSHV-a 6. srpnja 1995. Nastavni plan za IV. naraštaj, koji je na sjednici predložen za raspravu, doživio je manje izmjene. Odustalo se od kolokvijalnog predmeta Učinkovito komuniciranje koji je s 30 sati bio planiran u I. semestru, Metodika vojne izobrazbe prebačena je iz grupe obvezatnih predmeta u grupu izbornih predmeta, nekoliko predmeta koncipirano je po programu MPRI – DTAP i učinjene su manje korekcije fonda sati kod dijela predmeta. Struktura NPP-a prema kome je realizirana nastava za IV. redoviti naraštaj izgledala je kako je prikazano u tablici 3.⁹⁵

TABLICA 3.

Red. br.	Naziv predmeta	Sati		
		I. sem.	II. sem.	Ukupno
1.	Upravljanje (MPRI – DTAP)	105	-	105
2.	Vođenje (MPRI – DTAP)	56	-	56
3.	Vojna psihologija	-	30	30
4.	Ratna povijest i Domovinski rat	60	-	60
5.	Vojni zemljopis	44	-	44
6.	Nacional. sig. (DTAP) i strateg. obrane	-	104	104
7.	Taktika	178	-	178
8.	Operatika	-	192	192
9.	Posebni oblici djelovanja	-	40	40
10.	Logistika i planiranje resursa (DTAP)	39	21	60
11.	Motoričko osposobljavanje (DTAP)	-	24	24
12.	Izborni predmet	30	30	60
13.	Aktualne teme	8	10	18
14.	Ispiti	45	35	80
15.	Diplomski rad	-	114	114
16.	Pričuvno vrijeme	11	24	35
Ukupno		576	624	1200

Predloženi NPP za I. izvanredni (dvogodišnji) naraštaj⁹⁶ bio je po godinama i semestrima strukturiran kako je prikazano u tablici 4.

⁹⁵ Vidljivo iz NPP-a koji posjeduje ZŠ “Blago Zadro” pod nazivom “1.3.1. NASTAVNI PLAN REDOVITE IZOBRAZBE” bez oznake klase i ur. broja.

⁹⁶ Isto, Klasa 818-07/95-01/09, Ur.br. 512-06-17-95-4.

TABLICA 4.

Red. br.	Naziv predmeta	Sati				Ukupno
		I. g.		II. g.		
		1.s.	2.s.	3.s.	4.s.	
1.	Vojna psihologija	-	-	-	4	4
2.	Ratna povijest i Domovinski rat	-	-	10	-	10
3.	Vojni zemljopis	4	6	-	-	10
4.	Vođenje (DTAP)	36	-	-	-	36
5.	Upravljanje (DTAP)	38	-	-	-	38
6.	Nacional. sig. (DTAP) i strateg. obrane	-	-	28	-	28
7.	Taktika	18	82	-	-	100
8.	Operatika	-	-	18	98	116
9.	Posebni oblici djelovanja	-	-	-	12	12
10.	Logistika i upravljanje resursima (DTAP)	6	16	-	-	22
11.	Motoričko osposobljavanje	-	-	-	6	6
12.	Izborni predmet	6	-	6	-	12
13.	Ispiti	-	18	15	39	72
14.	Diplomski rad	-	-	6	12	18
15.	Pričuvno vrijeme	2	-	-	-	2
16.	Praćenje vježbi HV-a	-	-	-	-	36
Ukupno		110	122	83	171	522

Dana 18. listopada 1995., HVU "Petar Zrinski" je prosljedio Personalnoj upravi MORH-a prijedlog ZŠ "Blago Zadro" u vezi s pozivanjem izvanrednih polaznika ZŠ na pojedine obvezne nastavne sadržaje. Tim prijedlogom pojednostavnjivao se postupak i ubrzavalo komuniciranje škole s polaznicima.

U tijeku izobrazbe IV. naraštaja Sektor za obuku i školstvo GSHV-a intervenirao⁹⁷ je u školi zbog unošenja promjena u NPP, mijenjanje rasporeda sati i promjena nastavnika. Intervencija je uslijedila nakon provedenog nadzora nastavnog procesa. Sektor za obuku i školstvo upozorio je da se takve promjene u ZŠ ne smiju izvoditi bez suglasnosti Zapovjednika HVU i ZŠ i da o istima pravodobno treba izvijestiti Kabinet NGSHV-a. Intervencija je vjerovatno bila motivirana nespornostima koji su se pojavili u odnosima Zapovjednika ZŠ "Blago Zadro" i Katedre strategije i operatike, upravo zbog izmjena nekih tema u tek prihvaćenom novom NPP-u. Katedra je u ZŠ realizirala važne nastavne programe, a bila podređena Zapovjedniku HVU.

7.4. Tečaj za stožerne časnike pri ZŠ prema programu MPRI – DTAP

Krajem 1995., u ZŠ su izvršene pripreme za izobrazbu polaznika MPRI – DTAP tečaja za stožerne časnike, čiji je početak planiran za siječanj 1996. Časnički i dočasnički tečajevi prema ovom programu već su održavani u HVU "Petar Zrinski". Radilo se

⁹⁷ Isto, Klasa 818-07/95-01/09, Ur.br. 512-06-17-95-2.

zapravo o prijelaznom tečaju za stožerne časnike po programu MPRI – DTAP za polaznike I. naraštaja ZŠŠ iz 1993. Na popisu polaznika Personalne uprave MORH-a od 13. prosinca 1995.⁹⁸ nalazila su se imena spomenutih polaznika, a nekoliko dana kasnije Personalna uprava je umjesto general bojnika Mirka Norca za izobrazbu odredila brig. Stanislava Kruljića iz Uprave za ustroj, popunu i mobilizaciju. Po zapovijedi NGSHV-a generala zbora Zvonimira Červenka od 20. prosinca 1995.⁹⁹ planirano vrijeme dvomjesečnog tečaja za stožerne časnike bilo je od 22. siječnja 1996. do 22. ožujka 1996. Temelj za održavanje tečaja bila je zapovijed Ministra obrane RH i Načelnika GSHV-a o provedbi programa MPRI – DTAP od 2. prosinca 1994. Nastavna skupina ovog tečaja bila je ustrojena pri ZŠŠ “Blago Zadro”, a zadatak da napravi NPP, izvrši izbor i organizira pripremu nastavnika i instruktora, izradi raspored sati i osigura potrebnu literaturu dobio je Odjel za provedbu programa MPRI – DTAP Sektora za obuku i školstvo GSHV-a. Oni su trebali vršiti i nadzor nastave. Za voditelja i zamjenika voditelja izobrazbe određeni su bili pukovnik Josip Tuličić i pukovnik Drago Repinc, odgovorni za organizaciju i provedbu nastavnog procesa.

8. ZAKLJUČAK

Aktivnosti na ustrojavanju ZŠŠ “Blago Zadro” odvijale su se u drugoj polovini 1992., a škola je radom započela 4. siječnja 1993., kao jedna od tri škole HVU “Petar Zrinski”, temeljem zapovijedi NGSHV-a od 23. 12. 1992. Cijelo vrijeme rata, pa i poslije rata, Škola je djelovala u sastavu HVU. Najvažniju operativnu ulogu u ustrojavanju, i kasnije u djelovanju ZŠŠ “Blago Zadro” tijekom Domovinskog rata, imali su Zapovjednik HVU “Petar Zrinski” brigadir Dragutin Šlopar, zapovjednici škole brigadir Miroslav Jerzečić i brigadir Ivan Tonković, Pomoćnik NGSHV-a za obuku i školstvo general bojnik Josip Ignac, Načelnik Uprave za školstvo GSHV-a stožerni brigadir Mirko Šundov, i svakako Načelnik GSHV-a, general zbora Janko Bobetko. U svom radu škola je zahvaljujući autoritetu generala J. Bobetka imala podršku svih relevantnih čimbenika u vojnom vrhu. ZŠŠ je bio najviša vojna škola Hrvatske vojske u Domovinskom ratu, a obrazovala je najviši zapovjedni i stožerni časnički kadar u HV-u. Osnivanje škole bilo je u skladu s utvrđenim konceptom “Sustav obrazovanja Hrvatske vojske” koji je raspravljen u prosincu 1991. na razini GSHV-a. U navedenom konceptu planirano je da u ratnim uvjetima (3 do 4 godine) djeluje prijelazni način osposobljavanja časničkog i dočasničkog kadra, a u sklopu istoga planirano je, pored časničkih tečajeva, i osnivanje Više vojne škole. Predviđeno trajanje izobrazbe u Višoj vojnoj školi (od 2 do 3 godine), pokazalo se nerealnim u ratnim uvjetima, pa je ZŠŠ trajalo kraće.

ZŠŠ “Blago Zadro” djelovao je gotovo tri godine u ratnim uvjetima i doprinos Škole izobrazbi najviših časnika HV-a bio je izuzetan. U periodu od 1993. do 1995. Školu su završila 3 redovita naraštaja s ukupno 125 polaznika. Od jeseni 1995. započela

⁹⁸ Isto, Klasa 818-07/95-01/24, Ur.br. 512-20-05-95-349.

⁹⁹ Isto, Klasa 818-07/95-01/25, Ur.br. 512-06-32-95-5.

je izobrazba redovitih polaznika i izobrazba izvanrednih polaznika. U tom IV. redovitom naraštaju bila su 52 polaznika, a u I. izvanrednom naraštaju 22 polaznika.

Veliki dio zapovjednika HV-a u najvažnijim vojnim operacijama Domovinskog rata (Oluja, Bljesak, Maslenica, Medački džep, deblokada Dubrovnika i dr.), dobio je važna teorijska znanja ili na časničkim tečajevima ili izobrazbom u ZŠ "Blago Zadro".

Analizirajući NPP-e od I. naraštaja i teme diplomskih radova polaznika, od II. naraštaja, vidljivo je da izobrazba nije bila "prakticistička". Uz stručna vojna znanja polaznici su dobivali i opća vojna znanja, znanja iz informatike i iz stranog jezika. Pričuvno vrijeme bilo je korišteno za organizaciju predavanja vanjskih suradnika i istaknutih javnih djelatnika s raznih znanstvenih područja te za organizaciju stručnih posjeta polaznika. Polaznici su prisustvovali i predavanjima vojnih dužnosnika drugih zemalja (Njemačka, Francuska, SAD, Švicarska i dr.); povezivanju teorije i prakse u nastavnom procesu poklanjala se velika pozornost, posebno u predmetu Taktika (terenska nastava).

Iako je uloga i važnost nastavnog kadra za rad ZŠ bila prepoznata, problem nastavnog kadra bio je prisutan cijelo vrijeme Domovinskog rata, jer škola nije imala sve potrebne nastavnike. Problem se rješavao uz punu podršku GSHV-a, iz redova časnika uprava MORH-a i GSHV-a, HRZ-a, HRM-a i Zapovjedništava Zbornih područja.

Vrlo važnu ulogu u svim aspektima izobrazbe u ZŠ imao je Nastavni zbor škole kao stručno tijelo. Njegove prijedloge GSHV, Uprava za školstvo, Zapovjedništvo HVU "Petar Zrinski" i Zapovjedništvo ZŠ operativno su realizirali putem zapovijedi. Nastavni zbor se sastajao u pravilu u vrijeme priprema za početak izobrazbe novog naraštaja i nakon završetka izobrazbe svakog naraštaja, kada je imao obvezu sačiniti raščlambu o uspješnosti izobrazbe, te prema potrebama.

Status polaznika izobrazbe u ZŠ nije bio riješen posebnim Pravilnikom (Propisnikom) tijekom čitavog Domovinskog rata, ali je bio riješen na zadovoljavajući način već od I. naraštaja na osnovu dokumenta "Prava i obveze polaznika izobrazbe u HVU". Najvažnije obveze polaznika bile su da prisustvuju nastavi, da kolokviraju ili polože predmete koje su slušali, polože diplomski ispit i kulturno se ophode prema nastavnicima i međusobno. Za uzvrat na raspolaganju su im bili svi raspoloživi obrazovni sadržaji u Učilištu (knjižnica, informatička učionica, učenje stranih jezika, sportski tereni, sportska dvorana, konsultacije nastavnika i dr.). Eventualni (izrazito rijetki) stegovni prijestupi polaznika rješavani su pravovremeno u kontaktima s postrojbama i upravama i službama iz kojih su polaznici dolazili na izobrazbu.

U završnoj fazi Domovinskog rata, NPP ZŠ "Blago Zadro" je inoviran i dio predmeta je dan po MPRI – DTAP programu, što je izobrazbu trebalo učiniti još kvalitetnijom. U NPP-u IV. redovitog naraštaja i I. izvanrednog naraštaja, neki već prije slušani predmeti (Upravljanje, Vođenje, Nacionalna sigurnost, Logistika i upravljanje resursima, Motoričko osposobljavanje), sada su sadržajno i metodički dani po MPRI – DTAP programu. Radilo se o programu koji je bio projekt nevladine institucije umirovljenih američkih vojnih stručnjaka, na osnovu čijih znanja smo trebali brže izgraditi kvalitetniji sustav vojne izobrazbe. Nekako istovremeno u ZŠ su bile izvršene pripreme i za izobrazbu stožernih časnika HV-a prema MPRI – DTAP programu. Prijelazni je tečaj

realiziran od siječnja 1996. do ožujka 1996., i zapravo je bio oblik usavršavanja polaznika prijašnjeg I. naraštaja ZŠŠ iz 1993. godine.

U svojoj knjizi *Sve moje bitke* general Janko Bobetko istakao je (1996.) da je sve ono što je HV tada imao, u svom temelju bilo, uz ostalo, rezultat HVU "Petar Zrinski" i ZŠŠ "Blago Zadro", i da američki stručnjaci, gledajući program škole i rezultate časnika nakon njihove izobrazbe u školi, nisu imali puno primjedbi.

KRATICE

COOV	–	Centar za obuku i odgoj vojnika
CVTŠ	–	Centar vojno-tehničkih škola
ČCHV	–	Časnički centar Hrvatske vojske
DVO	–	djelatna vojna osoba
GSHV	–	Glavni stožer Hrvatske vojske
HV	–	Hrvatska vojska
HVO	–	Hrvatsko vijeće obrane
HVU	–	Hrvatsko vojno učilište
kbb	–	kapetan bojnog broda
KoV	–	kopnena vojska
MORH	–	Ministarstvo obrane Republike Hrvatske
NATO	–	North Atlantic Treaty Organization
NGSHV	–	Načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske
NPP	–	nastavni plan i program
NS ZP	–	nastavno središte zbornog područja
OS RH	–	Oružane snage Republike Hrvatske
OZ	–	operativna zona
PD	–	politička djelatnost
POB	–	protuoklopna borba
PZO	–	protuzračna obrana
RZ	–	ratna mornarica
RZ	–	ratno zrakoplovstvo
VNC	–	Vojno-nastavni centar
ZIR	–	znanstveno-istraživački rad
ZNG	–	Zbor narodne garde
ZP	–	zborni područje
ZŠŠ	–	Zapovjedno-stožerna škola
ZVU	–	Zrakoplovno vojno učilište

COMMAND AND STAFF COLLEGE "BLAGO ZADRO" – THE EDUCATION OF SENIOR HV OFFICERS DURING THE HOMELAND WAR

Ivica Hrastović

Summary

The paper provides short overview of the beginnings of officer education and describes the outlook of the education system prior to the establishment of the Command and Staff College 'Blago Zadro'. Author describes all the aspects of officer education before the end of 1995 and analyzes all elements of didactical-methodical square. He describes the problems and difficulties within the education process and the ways they were resolved. Furthermore, he presents the establishment of the institution of officer education and the improvements of education process from 1st to 4th officer education class.

The paper is written as a part of "Military Education in HV During the Homeland War".

Keywords: education, officers, regular education class, Command and Staff College, officers training corps, MPRI – DTAP, education plan and program